

ARVIOINTIMUISTIO 26.2.2018

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2017 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Oppisopimuskoulutukselle asetettujen tavoitteiden toteutuminen

2017

Kaupunkitarkastaja Tarja Palomäki ja
johtava tuloksellisuustarkastaja Liisa Kähkönen

Sisällys

1. Arvioinnin taustatiedot	3
1.1. Arvioinnin tavoite ja laajuus	3
1.2. Arvioinnin kohde ja taustatiedot	3
1.2.1. Oppisopimuskoulutukselle asetetut tavoitteet	3
1.2.2. Lainsäädäntö.....	4
1.3. Arviointikysymykset ja -kriteerit.....	5
1.4. Arvioinnin aineistot ja menetelmät	6
2. Havainnot	6
2.1. Stadin oppisopimuskeskus kouluttaa moniin tutkintoihin	6
2.1.1. Oppisopimuskoulutus on vaihtoehto oppilaitosmuotoiselle opiskelulle.....	7
2.2. Oppisopimuskoulutusta järjestetään monin tavoin	8
2.2.1. Työllisyyden hoitoa koulutuksellisin keinoin parannetaan yhteistyössä Helsingin TYP:n kanssa.....	12
2.3. Oppisopimusten määrä jäi alle tavoitteen	16
2.4. Nuorten alle 20 -vuotiaiden oppisopimuskoulutukseen on panostettu	20
2.5. Oppisopimuksen ennakkojakso on toimiva	24
2.6. Maahanmuuttajataustaisten oppisopimuskoulutusta on kehitetty	27
2.7. Kokoavat havainnot	30
3. Johtopäätökset	33
4. Toimenpide-esitys ja lisätiedot	34
Lähteet	35
Liitteet.....	36

ARVIOINTIMUISTIO 26.2.2018

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2017 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

1. ARVIOINNIN TAUSTATIEDOT

1.1. Arvioinnin tavoite ja laajuus

Tavoitteena oli arvioida, onko oppisopimuskoulutusta kehitetty kaupungin strategiaohjelmassa ja talousarviossa esitettyjen tavoitteiden mukaisesti. Arviointi rajattiin pääosin koskemaan nuorille ja maahanmuuttajille suunnattua oppisopimuskoulutusta.

1.2. Arvioinnin kohde ja taustatiedot

1.2.1. Oppisopimuskoulutukselle asetetut tavoitteet

Kaupungin strategiaohjelman 2013–2016 mukaan nuorten koulutusta ja työllisyyttä tuli lisätä. Toisen asteen tutkinto ehkäisee syrjäytymistä, lisää työllistymistä ja pidentää työuria. Strategiaohjelmassa on tavoitteena, että nuorisotyöttömyyttä vähennetään muun muassa tarjoamalla työllistymiseen johtavaa oppisopimuskoulutusta. Lisäksi kaupungin strategiaohjelmassa painotetaan maahanmuuttajataustaisten helsinkiläisten työllistymisen mahdollisuuksien parantamista suuntaamalla oppisopimuskoulutusta ja tuettua työllistämistä, jossa työn oppimiseen yhdistetään kielen oppimista.

Oppisopimuskoulutuksella voi opiskella ammatillisen tutkinnon tai tutkinnon osia. Tutkinnon voi suorittaa pääasiassa samoihin ammatillisiin perustutkintoihin, ammattitutkintoihin ja erikoisammattitutkintoihin kuin oppilaitosmuotoisessa koulutuksessa. Myös yrittäjillä on mahdollisuus kouluttautua oppisopimuksella. Oppisopimuskoulutuksessa pääosa opinnoista järjestetään käytännön työtehtävissä työpaikalla, jota täydennetään tietopuolisilla opinnoilla. Työnantaja maksaa opiskelijalle työ- ja virkaehtosopimuksen mukaisen palkan. Jos oppisopimuskoulutettava on työtön, työnantaja voi hakea palkkatukea TE-toimistosta.¹

Kaupungin strategiaohjelmassa 2013–2016 oppisopimuskoulutukselle asetetut tavoitteet ovat hyvin yleisellä tasolla. Täsmällisempiä tavoitteita on haettu opetustoimen talousarvioista ja tulosbudjetista, joissa tavoitteet on viety lähemmäksi käytännön tasoa.

Talousarvion 2016 mukaan nuorten alle 20-vuotiaiden oppisopimuskoulutusta tulee kehittää heille paremmin sopivaksi koulutusmuodoksi. Nuorille alle 20-vuotiaille kehitetty oppisopimuksen ennakkopakso avaa uuden väylän hakeutua oppisopimuskoulutukseen. Oppisopimuksen ennakkopakso valmentaa opiskelijaa opintoihin konkreettisen tekemisen kautta. Koulutuksen aikana tarjotaan yksilöllistä ohjausta työharjoitteluun ja oman alan valintaan. Varsinaiseen oppisopimuskoulutukseen voi siirtyä joustavasti heti, kun oppisopimusta paikka on löytynyt.

Talousarvion 2017 mukaan opetusvirasto lisää koulutuspaikkoja sekä nuorten ammatillisessa peruskoulutuksessa että aikuiskoulutuksessa mukaan lukien oppisopi-

¹ TE-palvelut, oppisopimuskoulutus.

ARVIOINTIMUISTIO 26.2.2018

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2017 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

muskoulutus, jotta alle 29-vuotiaille ilman toisen asteen tutkintoa oleville nuorille aikuisille voidaan turvata koulutus tutkintoon tai tutkinnon osaan. Opetusviraston tulosbudjetin 2017 mukaan pääkaupunkiseudulle on leimallista ilman tutkintoa olevien 20–29 -vuotiaiden nuorten suuri osuus, joita Helsingissä on yli 20 000. Opetusviraston tulosbudjetin 2017 mukaan oppisopimuskoulutusta lisätään x+y -oppisopimusmallin² avulla. Näillä toimilla varmistetaan tutkintojen ja tutkinnon osien suorittaminen sekä valmistuneiden työllistyminen.

Talousarvion 2017 mukaan opetusviraston roolia työllisyydenhoidossa vahvistetaan siten, että opetusvirasto ottaa vastuun nykyisin kanslian koordinoimista työllistämistä edistävästä koulutuksesta ja palkkatuetusta oppisopimuskoulutuksesta. Opetusviraston tulosbudjetin 2017 mukaan tavoitteena on auttaa oppisopimustyöpaikkojen löytämisessä sekä saada opiskelijat ja työnantajat kohtaamaan toisensa. Tavoitteena on yhteistyössä kaupunginkanslian kanssa luoda polkuja muun muassa työkokeilujen kautta oppisopimuskoulutukseen sekä kaupungille että yksityiselle sektorille. Koulutuksellisin keinoin toteutettavan työllisyydenhoidon talousarvio vuodelle 2017 on 1 862 000 euroa.

Strategiaohjelman, talousarvioiden ja opetusviraston tulosbudjetin tavoitteet oppisopimukselle ovat olleet seuraavat:

Taulukko 1 Arvioinnin kohteena olevat strategiaohjelman sekä opetustoimen talousarvion ja tulosbudjetin toimenpiteet ja tavoitteet

Strategiaohjelman 2013-2016 tavoitteet ja toimenpiteet Kvsto 24.4.2013
1. Parannetaan maahanmuuttajataustaisten helsinkiläisten työllistymisen mahdollisuuksia muun muassa suuntaamalla oppisopimuskoulutusta ja tuettua työllistämistä.
2. Lisätään ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen opiskelupaikkoja (oppisopimusten osalta).
Talousarvion 2016 tavoitteet Kvsto 2.12.2015
3. Kehitetään nuorten alle 20-vuotiaiden oppisopimuskoulutusta paremmin heille sopivaksi koulutusmuodoksi.
Opetusviraston tulosbudjetin 2017 tavoitteet Oltk 13.12.2016
4. Koulutuksellisin keinoin toteutettava työllisyydenhoito siirtyy kaupunginkansliasta opetusvirastoon. Tuotetaan koulutuspalveluita, muun muassa oppisopimuskoulutusta, helsinkiläisille työttömille. Tavoitteena on auttaa oppisopimustyöpaikkojen löytämisessä sekä kohtaannuttaa opiskelijoita ja työnantajia.
5. Tavoitteena on yhteistyössä kaupunginkanslian kanssa poluttaa mm. työkokeilujen kautta oppisopimuskoulutukseen sekä kaupungille että yksityiselle sektorille.
6. Lisätään x-y -oppisopimusmallin käyttöä.

1.2.2. Lainsäädäntö

Laki ammatillisesta peruskoulutuksesta (21.8.1998/630) säätelee oppisopimuskoulutusta. Oppisopimuskoulutuksesta säädetään ammatillisen peruskoulutuksen lain

² X+Y -oppisopimusmalli tähtää opiskelija- ja tarvelähtöiseen koulutuksen toteutukseen, jossa yhdistellään ammatillista peruskoulutusta ja työssä tapahtuvaa oppimista.

ARVIOINTIMUISTIO 26.2.2018

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2017 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

17 §:ssä. Laissa määrätään muun muassa, että oppisopimuskoulutuksena toteutettavan ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijamäärästä päättää koulutuksen järjestäjä.

Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta (21.8.1998/631) säätelee muun muassa ammatillista lisäkoulutusta. Oppisopimuskoulutuksen järjestämiseen ja järjestämislupaan viitataan ammatillisen aikuiskoulutuksen lain 2 luvun 5 §:ssä. Sen mukaan järjestämisluvassa muun muassa määrätään muun ammatillisen lisäkoulutuksen opiskelijatyövuosien sekä oppisopimusten määrästä.

Valtioneuvoston asetus ammatillisesta peruskoulutuksesta (6.11.1998/811) säätelee oppisopimuskoulutuksen järjestämistä. Oppisopimuskoulutuksesta säädetään ammatillisen peruskoulutuksen asetuksen 6 §:ssä. Asetuksessa muun muassa määrätään, että koulutuksen järjestäjä päättää, järjestetäänkö oppisopimuskoulutus tutkintoon johtavana vai näyttötutkinnon suoritukseen valmistavana koulutuksena. Asetuksen mukaan oppisopimukseen tulee liittää opiskelijan henkilökohtainen opiskeluohjelma.

Valtioneuvoston asetus ammatillisesta aikuiskoulutuksesta (6.11.1998/812) säätelee oppisopimuskoulutusta. Oppisopimuskoulutuksesta säädetään ammatillisen aikuiskoulutuksen asetuksen 9 §:ssä.

Edelliset lait korvaava laki ammatillisesta koulutuksesta (531/2017) tuli voimaan 1.1.2018. Lain myötä oppisopimuskoulutuksen rahoitus muuttuu ja jatkossa oppilaitos saa rahoituksensa opiskelijatyövuotta kohden. Laki tuo oppisopimuksen rinnalle koulutussopimukseen perustuvan koulutuksen, jossa opiskelija hankkii työpaikalla käytännön osaamista, mutta ei ole työsuhteessa työnantajaan, kuten oppisopimuskoulutuksessa.³

1.3. Arviointikysymykset ja -kriteerit

Arvioinnin pääkysymyksenä oli, onko oppisopimuskoulutusta kehitetty kaupungin strategiaohjelmassa 2013–2016 ja talousarviossa 2016 ja 2017 esitetyn mukaisesti.

Arvioinnin osakysymyksinä oli

1. Onko oppisopimusten määrä toteutunut tavoitteiden mukaisesti?
2. Onko nuorten alle 20-vuotiaiden oppisopimuskoulutusta kehitetty heille paremmin sopivaksi koulutusmuodoksi?
3. Onko nuorille alle 20-vuotiaille kehitetty oppisopimuksen ennakkojakso ollut toimiva väylä hakeutua oppisopimuskoulutukseen?
4. Onko maahanmuuttajataustaisten helsinkiläisten työllistymisen mahdollisuuksia parannettu suuntaamalla oppisopimuskoulutusta ja tuettua työllistämistä?

Ensimmäisen osakysymyksen eli oppisopimuskoulutuspaikkojen määrän kehittymisen ja tavoitteen toteutumisen kriteerinä ovat toteutuneet oppisopimusten määrät. Jos oppisopimusten määrä ei ole toteutunut tavoitteiden mukaisesti, selvitetään miksi

³ Laki ammatillisesta koulutusesat 531/2017 § 71.

ARVIOINTIMUISTIO 26.2.2018

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2017 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

ei ole toteutunut. Oppisopimusten määriä tarkastellaan strategiakauden 2013–2016 ajalta sekä vuodelta 2017, siltä osin kuin tiedot ovat saatavilla.

Toisen osakysymyksen osalta selvitettiin, onko alle 20-vuotiaiden oppisopimuskoulutusta kehitetty heille paremmin sopivaksi koulutusmuodoksi. Kriteerinä on se, onko alle 20-vuotiaille kehitetty erillisiä toimenpiteitä.

Kolmannen osakysymyksen eli oppisopimuksen ennakkojaksen toimivuuden kriteerinä oli, ovatko ennakkojaksot johtaneet oppisopimus- tai muuhun tutkintoon johtavaan koulutukseen. Siltä osin kuin ennakkojaksot eivät ole johtaneet oppisopimus- tai muuhun tutkintoon johtavaan koulutukseen pyrittiin selvittämään ne syyt, miksi ei ole.

Viimeisen osakysymyksen kriteerinä oli, onko maahanmuuttajataustaisten helsinkiläisten tukemisessa ja oppisopimuskoulutuksen suuntaamisessa onnistuttu siten, että heidän suorittamiensa oppisopimusten määrä on kasvanut strategiakaudella. Toimenpiteiden sopivuuden ja toimivuuden sekä suuntaamisen onnistumisen tulkinassa käytettiin asiantuntijoiden näkemystä tilanteen kehittymistä siltä osin, kun määrällistä tietoa ei ole saatavilla.

Kaikkien osakysymysten osalta asiantuntijoiden haastatteluja hyödynnettiin tavoitteen toteutumisen arvioinnissa siltä osin kuin tilastollista tietoa ei ollut saatavilla.

1.4. Arvioinnin aineistot ja menetelmät

Arviointi toteutettiin tutustumalla aiheeseen liittyvään kirjalliseen materiaaliin sekä haastattelemalla Stadin ammattiopiston ja oppisopimuskoulutuksen asiantuntijoita. Määrällisten tavoitteiden toteutumisen osalta tilastot toimivat osana arviointiaineistoa. Tarkastuslautakunnan 2. toimikunta teki kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle arviointikäynnin 4.10.2017. Käynnillä saatu materiaali on osa arviointiaineistoa. Haastattelujen ja arviointikäynnin lisäksi tehtiin tarkentavia tietopyyntöjä.

2. HAVAINNOT

2.1. Stadin oppisopimuskeskus kouluttaa moniin tutkintoihin

Stadin oppisopimuskeskus on ollut vuodesta 2016 alkaen osa Stadin ammattiopistoa (kuvio 1). Stadin ammatti- ja aikuisopiston työelämä- ja oppisopimuspalvelujen taustalla on visio ”Euroopan elinvoimaisin kaupunki”. Työelämä- ja oppisopimuspalvelujen tehtävänä on vahvistaa Helsingin kilpailukykyä, jotta kaupunkiin syntyy uusi yrityksiä ja työpaikkoja.

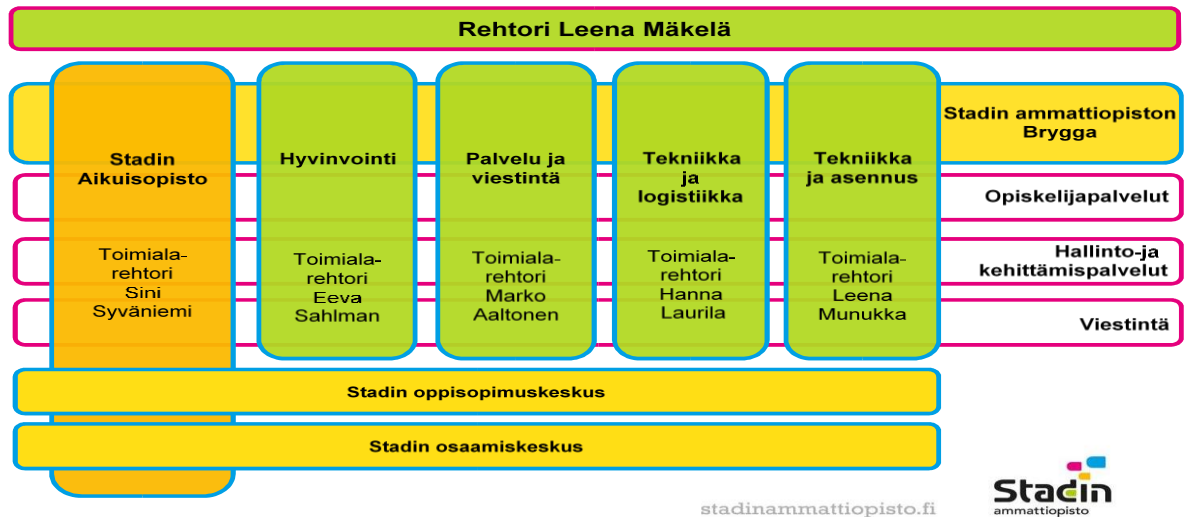
Oppisopimuskoulutuksella voi opiskella ammatillisen tutkinnon tai tutkinnon osia. Tutkinnon voi suorittaa pääasiassa samoihin ammatillisiin perustutkintoihin, ammattitutkintoihin ja erikoisammattitutkintoihin kuin oppilaitosmuotoisessa koulutuksessa. Myös yrittäjillä on mahdollisuus kouluttautua oppisopimuksella.⁴ Stadin ammattiopistossa oppisopimuskoulutuksena voi suorittaa 52 tutkintoa.

⁴ TE-palvelut, oppisopimuskoulutus.

ARVIOINTIMUISTIO 26.2.2018

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2017 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Stadin ammattiopisto



Kuvio 1 Organisaatiokaavio, Stadin ammattiopisto

2.1.1. Oppisopimuskoulutus on vaihtoehto oppilaitosmuotoiselle opiskelulle

Oppisopimus on oppisopimusopiskelijan ja työnantajan välinen määräaikainen työ-sopimus. Opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen opiskeluohjelma. Työnantaja nimittää oppisopimusopiskelijalle työpaikkakouluttajan, joka ohjaa ja arvioi työpaikalla tapahtuvaa oppimista.⁵

Oppisopimustyösuhteessa opiskelija saa alansa työehtosopimuksen mukaista palkkaa koko oppisopimuksen ajalta. Oppisopimusopiskelija ei saa opintotukea, opiskelija-alennuksia tai muita oppilaitosopiskelijoille kuuluvia etuuksia.⁶

Koulutus toteutetaan valtion varoin. Stadin aikuisopisto, koulutuksen järjestäjänä, maksaa tietopuolisen opetuksen, tarvittaessa opintososiaaliset edut opiskelijalle lähiovetuspäiviltä (päiväraha, perheavustus, matka- ja majoituskustannukset) ja koulutuskorvauksen työnantajalle koko oppisopimuskoulutuksen ajalta.⁷

Oppisopimuksella voi opiskella henkilö, joka on täyttänyt 15 vuotta. Tutkinnon suorittaminen kestää 1-3 vuotta. Opiskelija voi suorittaa myös osatutkinnon tai ammatillisen lisäkoulutuksen, jolloin opiskelu-aika on 4-12 kuukautta. Oppisopimuksella voi

⁵ Stadin aikuisopiston esite.

⁶ Stadin aikuisopiston esite.

⁷ Stadin aikuisopiston esite.

ARVIOINTIMUISTIO 26.2.2018

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2017 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

suorittaa toisen asteen ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon. Tutkinnot antavat hakukelpoisuuden ammattikorkeakouluihin ja yliopistoihin.⁸

Yrittäjän oppisopimus

Yrittäjän oppisopimus perustuu yrittäjän ja Stadin aikuisopiston väliseen sopimukseen. Yrittäjä voi kehittää ammatillista- ja liiketoimintaosaamista oppisopimuksella. Oppisopimuksen solmimisen edellytyksenä on, että yrityksellä on y-tunnus Suomessa ja että opiskelija työskentelee yrityksessä päätoimisesti (vähintään 25 h/viikko) ja saa siitä päätoimeentulonsa. Yrittäjälle nimetään mentori, jonka tehtävänä on tukea ja sparrata opiskelijaa opintojen aikana. Mentorina voi toimia kokenut yrittäjä tai opiskeltavan alan asiantuntija.⁹

Valma – valmentava koulutus

Jos nuori tai aikuinen haluaa vielä miettiä, mikä ala ja opiskelumuoto kiinnostaa, hän voi hakeutua ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaan koulutukseen Valmaan, jonka aikana voi tutustua oppisopimusopiskeluun, eri koulutusaloihin ja voi harjoitella työelämän pelisääntöjä itseä kiinnostavassa yrityksessä.¹⁰

Opetusviraston toimintakertomuksen 2016 mukaan oppisopimustyöpaikkoja oli noin 1 165. Tietopuolista koulutusta hankittiin 75 oppilaitoksesta. Vuotuisesta 3 819 opiskelijasta oli Helsingin kaupungin palveluksessa 773 (20,2 prosenttia). Oppisopimuskeskuksen järjestämään työpaikkakouluttajakoulutukseen osallistui 270 ohjaajaa.¹¹

Työpaikkaohjaaja ja -kouluttaja

Työpaikkaohjaaja- ja työpaikkakouluttajakoulutus antaa valmiuksia opiskelijan ohjaamiseen työpaikalla. Stadin ammattiopistossa järjestettävä työpaikkaohjaaja- ja työpaikkakouluttajakoulutus tarjoaa työvälineitä, valmiuksia ja vertaistukea niille, jotka tekevät ohjaustyötä työpaikallaan. Koulutus on tarkoitettu Stadin ammatti- ja aikuisopiston opiskelijoiden työpaikkaohjaajille, työnantajille, esimiehille ja muille Stadin ammattiopiston yhteistyökumppaneille.¹²

2.2. Oppisopimuskoulutusta järjestetään monin tavoin

Kaupunki järjestää oppisopimuskoulutusta yhteistyössä eri yritysten ja muiden organisaatioiden kanssa. Tietopuolista koulutusta annetaan sekä kaupungin omissa että muiden koulutuksen järjestäjien oppilaitoksissa. Haastateltavat toivat esille, että tavoitteena on ollut saada Helsingin yritykset mukaan kehittämään ja toteuttamaan oppisopimuskoulutusta. Haastateltavien mukaan yritykset ovat lähteneet hyvin mukaan toimintaan, mutta toisinaan ongelmana on ollut löytää opiskelijoita.

⁸ Stadin aikuisopiston esite.

⁹ Stadin aikuisopiston esite.

¹⁰ Stadin aikuisopiston esite.

¹¹ Opetusviraston toimintakertomus 2016.

¹² Stadin ammattiopisto, www.hel.fi/amatillinen/fi/uutiset/

ARVIOINTIMUISTIO 26.2.2018

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2017 (Julkl. 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Oppisopimuskoulutusta järjestetään monin eri tavoin, joita on kuvattu seuraavassa. Oppisopimuskoulutusta on myös kehitetty paljon erilaisten hankkeiden avulla. Jäljempänä kuvataan myös niitä eri toimenpiteitä, miten oppisopimuksen houkuttelevuutta on pyritty lisäämään.

Työelämätreeni

Oppisopimuskoulutus pyrkii vastaamaan yritysten ja organisaatioiden tarpeisiin löytää osaavia ja sopivia työntekijöitä. Oppisopimuskoulutuksen järjestämä työelämätreeni tarjoaa yritykselle helpon ja turvallisen tavan rekrytoida sopiva työntekijä. Rekrytoitava työntekijä suorittaa työpaikalla oppisopimuksella tutkinnon, jolloin yritys saa osaavaa, koulutettua työvoimaa.¹³

Stadin aikuisopisto treenaa hakijoita viikon ajan. Viikon aikana työnhakijoita valmennetaan työelämätaidoissa ja oppisopimusopiskelussa. Treeniviikolla työnantajalla ja työnhakijoilla on mahdollisuus tutustua toisiinsa. Viikon päätteeksi työnantaja voi valita hakijan 1-3 kk kestävään ei-työsuhteiseen työkokeiluun. Työkokeilun jälkeen työntekijä voi jatkaa määräaikaiseen oppisopimustyösuhteeseen. Työnantajalle on tarjolla erilaisia taloudellisia tukia ja kannustimia oppisopimusta suorittavan työntekijän rekrytoimiseen.¹⁴

Työkokeilu

Työkokeilu on tapa tutustua työelämään, erilaisiin työtehtäviin ja ammatteihin sekä työpaikkojen arkeen. Mikäli yhteistyö sujuu, ammatillinen tutkinto kiinnostaa ja asiat muutoinkin sujuvat, voi työkokeilun yhteydessä keskustella työnantajan kanssa oppisopimuskoulutusmahdollisuudesta.¹⁵

X+y -polku

X+y -polku on koulun ja oppisopimusopiskelun yhdistelmä. X+y -polku tarjoaa joustavan mahdollisuuden siirtyä oppilaitosmuotoisista opinnoista oppisopimuskoulutukseen. Se sopii opiskelijoille, jotka ovat aktiivisia ja käytännönläheisiä sekä työnantajille, jotka haluavat palkata nuoria alan perusosaajia. Työnantajilla tulee olla halu kouluttaa uusia tekijöitä alalle ja oman yrityksen tarpeisiin. Stadin ammattiopisto kouluttaa maksutta työpaikkakouluttajan ja tarjoaa tukea työpaikalla tapahtuvaan oppimiseen. Stadin oppisopimuskeskuksen maksama koulutuskorvaus on vähintään 200 euroa/kk.¹⁶ Opetusviraston tulosbudjetin 2017¹⁷ mukaan mallin käyttöä tulee lisätä.

Huippu -hanke

¹³ Stadin työelämä- ja oppisopimuspalvelujen esite.

¹⁴ Stadin työelämä- ja oppisopimuspalvelujen esite.

¹⁵ Stadin oppisopimuskeskuksen esite.

¹⁶ Stadin oppisopimuskeskuksen esite.

¹⁷ Oltk 13.12.2016.

ARVIOINTIMUISTIO 26.2.2018

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2017 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Oppisopimusmallin x+y käyttöä edistämään toteutettiin opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituksella vuoden mittaista Huippu -kärkihanketta vuonna 2017. Helmikuussa rekrytoitiin henkilö, jonka jälkeen hanke lähti käyntiin. Tavoite oli 50 oppisopimusta, mutta haastatteluajankohtana niitä oli toteutunut 15. Haasteena nähtiin se, että oppisopimuksessa olevat putoavat opiskelijastatuksesta, mikä tarkoittaa etuuksien menetystä eikä tästä syystä houkuttele opiskelijoita. Lisäksi käynnissä oli Tykki -hanke, joka tähtäsi opettajien työelämävalmiuksien parantamiseen. Molemmissa hankkeissa on mukana Stadin ammattiopiston lisäksi muita oppilaitoksia.¹⁸

Huippu -hankkeen keskiössä olivat työpaikalla tapahtuvan oppimisen edistäminen ja monipuolistaminen sekä oppilaitosmuotoisen- ja oppisopimuskoulutuksen joustava yhdistäminen. Hanke alkoi vuoden 2017 alussa ja se kesti vuoden. Huippu -hankkeessa on muun muassa kehitetty työpaikalla tapahtuvan oppimisen laatua parantava itsearviointityökalu. Lisäksi on koottu malleja joustavista poluista ja kehitetty niitä eteenpäin. Hankkeessa on jaettu olemassa olevaa tietoa ja työkaluja osaamisen tunnistamiseen.¹⁹

Tykki -hanke

Tykki -hanke (työelämäosaaminen koulutuksen kehittäjänä) tavoitteli ammatillisen koulutuksen opetus- ja ohjaushenkilöstön työelämäosaamisen kumppanuutta ja yhteistyötä työelämän edustajien kanssa. Hanke alkoi vuoden 2017 alussa ja se kesti vuoden. Hankkeen tuloksena oli 25 toteutunutta työelämäjaksoa (yli 60 työviikkoa). Lisäksi luotiin työelämäosaamisen malli kehityskeskustelujen yhteyteen oppilaitosorganisaation osaamisen kehittämisen ja johtamisen tueksi ja yhteiskehittämisen työpajojen malli. Hankkeessa laadittiin selvitys yhteisten aineiden opettajien suhtautumisesta reformimuutokseen ja koottiin muutosagenttien tarinat Tyoelamayhteistyö.com -sivustolle.²⁰

Monityönantajainen oppisopimus

Monityönantajainen oppisopimus mahdollistaa sen, että useampi työnantaja yhdessä palkkaa työvoimaa oppisopimuksella yritysten tarpeisiin. Näin myös pienet yritykset ja kausityöyrittäjät pääsevät mukaan pienelläkin tuntimäärällä. Monityönantajainen oppisopimus on kustannustehokas tapa saada osaajia yrityksiin. Yrityksillä on mahdollisuus saada uusia kumppaneita, laajentaa verkostoja, kehittää liiketoimintaa ja laajentaa osaamista.²¹

Oppimisen tuki ja ohjaus työpaikoille

¹⁸ Vs. oppisopimusjohtajan ja koulutustarkastajan haastattelu 28.6.2017.

¹⁹ Stadin aikuisopisto, oppisopimuskoulutus, päättyneet hankkeet.

²⁰ Stadin aikuisopisto, oppisopimuskoulutus, päättyneet hankkeet.

²¹ Stadin oppisopimuskeskuksen esite.

ARVIOINTIMUISTIO 26.2.2018

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2017 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Stadin oppisopimuskeskus järjestää työpaikoille oppimisen tukea ja ohjausta. Oppilaalle voidaan järjestää opiskelutaitojen ohjausta, erityisen oppijan tukea, työvalmennusta, vertaistapaamisia, työelämävalmennusta tai oppimisvalmiuksia parantavia opintoja. Opiskelija voi saada tukea suomen kielen oppimiseen. Oppilaalle voidaan tehdä kielitaidon arviointi ja/tai antaa kielen opetusta ja työkuultuuriohjausta. Stadin aikuisopisto ja oppisopimuskeskus tukevat työpaikkaohjaajia järjestämällä heille työpaikkaohjaajavalmennuksia. Valmennuksessa tarjotaan tukea yksilökohtaisiin ratkaisuihin sekä annetaan perusvalmennusta ja täydentäviä moduuleita. Valmennuksiin on jatkuva ilmoittautuminen. Yrityksille annetaan räätälöityjä valmennuksia. Valmennuksilla on omat nettisivut: www.ohjaan.fi ²²

Oppisopimuksen tukipalvelujen kehittäminen

Oppisopimuskeskuksen mukaan viime vuosina on alettu satsata asiakasohjaukseen. Asiakas on otettu keskiöön myös tulevassa toimialan strategiassa. Haastattelujen mukaan ohjaus- ja tukipalveluja on kehitetty, koska niiden kehittäminen on havaittu todella tärkeäksi. Opintojen pohjaksi on otettu käyttöön alkukartoituslomakkeita ja ohjaussuunnitelmia. Vuonna 2017 Stadin ammattiopistoon palkattiin oppisopimuksen erityisopettaja. ²³

Haastattelujen mukaan oppisopimuksen tukipalveluja tarvitsevien määrä on ollut kasvava, joskin määrää tai suhdetta oppisopimusopiskelijoiden kokonaismäärään on vaikea arvioida. Uusia oppisopimuksia solmitaan vuosittain noin 2 500. ²⁴

Oppisopimuskoulutusyksikön palveluja ovat:

1. Kasvuyrityspalvelut (yhteistyössä TE-toimiston kanssa)
2. Osaamisen kehittämisen täsmäpalvelut asiakkaiden tarpeiden mukaan, kuten lupa- ja korttikoulutukset, täydennys- ja lyhytkoulutukset, räätälöidyt tutkinnot:
 - työelämätreeni johon tullaan Valman kautta: tällä tuetaan työelämään valmistautumisen hallintaa kuten työaikoihin sopeutumista. Työnantajaehdokkaat voivat haastatella työelämätreenissä olevia, jonka jälkeen voi käynnistyä
 - työelämäkokeilu jos löytyy sopiva henkilö. Tämä jakso kestää noin kolme kuukautta.
 - Työelämäkokeilun jälkeen voi käynnistyä oppisopimuskoulutus.
 - Oppisopimuskoulutukseen annetaan tarvittaessa tukea oppilaitokselta, kuten kielikoulutusta tai oppilaan ohjausta. Tarpeita on eniten nuorilla ja maahanmuuttajilla, joskus myös aikuisilla, joilla työelämän hallinta on heikkoa.

²² Stadin aikuisopiston esite.

²³ Vs. oppisopimusjohtajan ja koulutustarkastajan haastattelu 28.6.2017.

²⁴ Vs. oppisopimusjohtajan ja koulutustarkastajan haastattelu 28.6.2017.

ARVIOINTIMUISTIO 26.2.2018

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2017 (Julkl. 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

3. Kumppanuustoiminta yritysten ja kolmannen sektorin kanssa, jossa tarkastellaan yritysorganisaatioiden osaamistarpeita ja autetaan tarvittaessa henkilöstöresurssiosaamisessa. Tässä tehdään yhteistyötä kaupunginkanslian elinkeino-osaston kanssa. Yrityksiä on mukana keskimäärin 1 100.²⁵

Stadin ammattiopistolla on visiona asiakaslähtöisyys ja yhden luukun periaate. Oppisopimuskoulutuksen lisäksi tarjotaan muita räätälöityjä palveluja. Tukiverkostossa pyritään yhdistämään kaikki palvelut eli Ohjaamo²⁶, Stadin osaamiskeskus, oppilaanohjaus jne. Tukipalvelujen parantuminen näkyy tilastoissa siten, että oppisopimusten ja perustutkintojen purut ovat vähentyneet vuoden 2014 jälkeen.²⁷

2.2.1. Työllisyyden hoitoa koulutuksellisin keinoin parannetaan yhteistyössä Helsingin TYP:n kanssa

Tavoite

Opetusviraston tulosbudjetin 2017 mukaan koulutuksellisin keinoin toteutettava työllisyydenhoito siirtyi kaupunginkansliasta opetusvirastoon. Tämä tarkoittaa, että tuotetaan koulutuspalveluita, muun muassa oppisopimuskoulutusta, helsinkiläisille työttömille. Tavoitteena on yhteistyössä kaupunginkanslian kanssa poluttaa nuoria työkokeilujen kautta oppisopimuskoulutukseen sekä kaupungille että yksityiselle sektorille.²⁸

Tehdyt toimenpiteet ja tavoitteen toteutuminen

Oppisopimuskoulutusyksikön tavoitteena on auttaa oppisopimustyöpaikkojen löytämisessä sekä kohtaannuttaa opiskelijoita ja työnantajia. Työ on aloitettu vuoden 2017 alussa ja tehtäviin kuuluu oppisopimus pitkäaikaistyöttömille, lupa- ja korttikoulutukset sekä työttömille maahanmuuttajille suomen kielen koulutus (työttömät ja palkkatuella työkokeilussa oleville).²⁹

Haastattelujen mukaan kohderyhmä eli työttömät ovat hyvin haasteellinen ryhmä ja he tarvitsevat paljon ohjausta. Oppisopimusjohtajan mukaan tarvitaan Treenijaksoja, usein jopa monta. Osa henkilöistä tarvitsee ohjausta kädestä pitäen. Oppisopimuskoulutusyksiköstä ollaan oltu yhteydessä työllisyyspalvelut (TYP) Helsinkiin, jossa toimii muun muassa sosiaaliohjaajia.³⁰

Kaupungille palkkaaminen on ongelmallista, koska oppisopimusta varten tarvittaisiin täyttölupia. Kaupunki myöntää noin 100 palkkatuettua oppisopimuspaikkaa, ja ne täyttyvät lähes aina välittömästi, erityisesti sosiaali- ja terveystoimialalle. Kaupungille

²⁵ Vs. oppisopimusjohtajan ja koulutustarkastajan haastattelu 28.6.2017.

²⁶ Ohjaamo Helsinki kokoaa nuorille kohdennetut monialaiset palvelut saman katon alle, yhteen palvelupisteeseen.

²⁷ Vs. oppisopimusjohtajan ja koulutustarkastajan haastattelu 28.6.2017.

²⁸ Oltk 13.12.2016.

²⁹ Vs. oppisopimusjohtajan ja koulutustarkastajan haastattelu 28.6.2017.

³⁰ Vs. oppisopimusjohtajan ja koulutustarkastajan haastattelu 28.6.2017.

ARVIOINTIMUISTIO 26.2.2018

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2017 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

palkkaaminen on ollut ongelmallista, koska oppisopimustakin varten on tarvittu täyttölupa. Nuorten kannalta ongelma on se, että Helsinki ei palkkaa 15-vuotiaita. Vantaalla ja Espoossa tilanne on ollut parempi; ilman opiskelu- ja työpaikkaa jääneet nuoret on etsitty ja työllistetty.³¹

Yritykset ja kolmas sektori ottaisivat vastaan työntekijöitä, mutta ko. kohderyhmä on vaikea. Työpaikkoja on siis löytynyt, mutta nuoria ei. Haastattelujen mukaan palvelutarpeen selvitys ja palvelunohjaus ovat kyllä kehittyneet, mutta niitä on parannettava edelleen. Kaikki 15–17 vuotiaat nuoret, joilla ei ole työ- tai opiskelupaikkaa, tulisi saada kaupungille töihin esimerkiksi 1-2 kuukauden ajaksi. Tällä estettäisiin nuoren putoaminen työelämän ja opintojen ulkopuolelle sekä syrjäytyminen. 100 paikkaan tulee palkkatukirahoitus, omilla rahoilla voitaisiin ottaa lisää, mutta toistaiseksi ei ole saatu täyttölupia.³²

Helsingin TYP, aikuisten palvelut

Työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu eli Helsingin TYP palvelee helsinkiläisiä työnhakijoita, jotka täyttävät lain³³ edellyttämät kriteerit ja joiden arvioidaan hyötyvän monialaisesta yhteispalvelusta. Helsingin TYP:ssä asiakas saa tarvitsemaansa apua TE-toimiston asiantuntijoilta, sosiaalityöntekijöiltä, sosiaaliohjaajilta, terveydenhoitajilta, työvoimasuunnittelijoilta, psykologeilta (ammatinvalinta) ja Kelan työkykyneuvojilta saman katon alta. TYP:n asiakas saa oman työntekijän, jonka kanssa laaditaan suunnitelma työhön tai koulutukseen pääsemiseksi. Koko Helsingin TYP:n asiakkuuden ajan asiakkaalla on käytössään edellä mainitut monialaiset palvelut.³⁴

Helsingin TYP palvelee asiakkaitaan lähetteellä. Lähetteen Helsingin TYP:iin saa TE-toimistosta, työllisyyspalveluista tai sosiaalitoimistosta, jos lain täyttämät kriteerit täyttyvät ja jos monialaisesta yhteispalvelusta arvioidaan olevan hyötyä.³⁵

Lain edellyttämät kriteerit ovat:

- Henkilö on saanut työmarkkinatukea vähintään 300 päivää työttömyyden perusteella.
- Henkilö on täyttänyt 25 vuotta ja hän on ollut työtön yhtäjaksoisesti 12 kuukautta tai
- Henkilö on alle 25 –vuotias ja hän on ollut työtön yhtäjaksoisesti kuusi kuukautta.³⁶

Työpajat

³¹ Vs. oppisopimusjohtajan ja koulutustarkastajan haastattelu 28.6.2017.

³² Vs. oppisopimusjohtajan ja koulutustarkastajan haastattelu 28.6.2017.

³³ Laissa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta (1295/2002) on säädetty esimerkiksi pitkäaikaistyöttömän, vaikeasti työllistyvän ja vajaakuntoisen määritelmät.

³⁴ www.hel.fi Helsingin TYP, aikuisten palvelut, luettu 4.1.2018.

³⁵ www.hel.fi Helsingin TYP, aikuisten palvelut, luettu 4.1.2018.

³⁶ www.hel.fi Helsingin TYP, aikuisten palvelut, luettu 4.1.2018.

ARVIOINTIMUISTIO 26.2.2018

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2017 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Oppisopimuskeskus tekee Valman kanssa yhteistyötä muun muassa ns. seinättömien työpajojen muodossa, joista pyritään rekrytoimaan oppisopimuskoulutettavia. Työpajat ovat sen verran uusia, ettei niistä ole vielä riittävästi kokemusta. Työttömien työkokeiluista on tarkoitus tehdä sama polutus, jos mahdollista.

Helsinki-lisä

Helsingin kaupunki kannustaa rahallisesti työnantajia tarjoamaan työtä työttömille helsinkiläisille. Helsinki-lisä koostuu kahdesta tuesta eli rekrytointituesta ja työllistämistuesta. TE-toimiston maksamaa palkkatukea on mahdollista saada samanaikaisesti Helsinki-lisän kanssa.³⁷

Rekrytointituki

Rekrytointituki on suunnattu helsinkiläisille työnantajille tai Helsingin työssäkäyntialueella olevassa toimipisteessä toimiville työnantajille. Tuki on tarkoitettu oppisopimuspiskelijän palkkaamisesta syntyviin muihin kuin palkkakustannuksiin. Näitä kustannuksia ovat työtila-, työvaate-, perehdyttämis-, tai ohjauskustannukset. Työsuhteen tulee olla vähintään 30 h/viikko, esimerkiksi oppisopimuksessa työtunteja tulee olla 25 h + 5 h omatoimista opiskelua.³⁸

Kohderyhmänä ovat helsinkiläiset työttömät nuoret 18–29 vuotiaat, joiden työttömyys on kestoaltaan vähintään 6 kuukautta sekä helsinkiläiset pitkäaikaistyöttömät jotka ovat saaneet 300 päivää passiivista työmarkkinatukea.³⁹

Oppisopimuksen tuki työnantajalle rekrytoinnissa kun palkataan työtön työnhakija

Oppisopimuskoulutuksen houkuttelevuutta on pyritty lisäämään tarjoamalla työnantajalle rahallista tukea rekrytoida työtön työnhakija. Esimerkiksi työttömästä helsinkiläisestä työnhakijasta, joka on saanut 300 päivää passiivista työmarkkinatukea, työnantajalle maksetaan koulutuskorvausta 700 euroa/kk 12 kuukauden ajan (aluksi vuoden 2017 loppuun, haetaan jatkoa vuonna 2018). Ehtona on, että opiskelija suorittaa perustutkinnon ja työnantaja on muu kuin kaupunkityönantaja. Lisäksi työnantaja voi hakea Helsinki-lisää hakuohjeiden mukaisesti. TE-toimiston palkkatuki on 30–50 prosenttia palkkakustannuksista. Ensimmäisen opso-vuoden tuen määrä riippuu työttömyyden kestosta, ja sen jälkeen 30 prosenttia palkkakustannuksista.⁴⁰

Muunkieliset kaupungin työllisyysenhoidon palveluissa

³⁷ Stadin oppisopimuskeskus, Helsinki-lisä esite.

³⁸ Stadin oppisopimuskeskus, Helsinki-lisä esite.

³⁹ Stadin oppisopimuskeskus, Helsinki-lisä esite.

⁴⁰ Stadin ammattiopisto esite.

ARVIOINTIMUISTIO 26.2.2018

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2017 (Julkl. 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Strategiaohjelman 2013–2016 seurantaraportin (2.-3.2.2017) toteuman mukaan, muunkielisten osuus kaupungin työllisyydenhoidon palveluissa on noin 25–30 prosenttia kaikista asiakkaista. Kaupungin yritysneuvonnassa maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden osuus on ollut strategiakauden aikana noin kolmanneksen vuosittain. Muunkielisille työttömille on järjestetty työkokeilua, palkkatukityötä, kielikoulutusta, oppisopimuskoulutusta, valmennusta sekä edellä mainittujen palveluiden yhdistelmiä. Palvelua saaneiden muunkielisten kokonaismäärä on ollut noin 3 000 työtöntä vuodessa. Työllisyyspalveluiden vaikuttavuusmittauksen perusteella voidaan todeta, että muunkieliset työttömät hyötyvät erityisesti kielikoulutuksen ja muiden palveluiden yhdistelmästä. Tätä ns. TKP-mallia on kehitetty vuonna 2016 osana elinkeino-osaston tulospalkkiotavoitetta. Mallissa aloittaneiden asiakkaiden määrä tulee nousemaan noin 150 henkilöön. Tavoitteena on toiminnan edelleen kehittäminen parempien työllistymisvaikutusten aikaansaamiseksi. Toimintaympäristössä tapahtuneista muutoksista johtuen Palmian yhtiöittäminen on vaikuttanut oppisopimuskoulutus- ja palkkatukipaikkojen määrään alentavasti toimialalla. Palkkatukityössä vähennystä on pystytty kompensoimaan muiden kuin palvelutoimialojen työmahdollisuuksilla. Kaupungin oppisopimuksessa tämä ei ole ollut mahdollista ja lisäksi oppisopimuskoulutuksen määrää kaupungilla on vähentänyt täyttölupakäytäntöjen ulottaminen myös palkkatuetuun oppisopimukseen kesäkuusta 2015 alkaen. Strategiakauden aikana palkkatuetussa oppisopimuksessa aloittaneiden kokonaismäärä on laskenut kaupungin rekryointitarpeen vähenemisen vuoksi. Muiden kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvien osuus aloittaneista on kuitenkin pysynyt lähes ennallaan, noin 20 prosentissa.⁴¹

Palkkatuen saajien määrä

Palkkatuki on taloudellinen tuki, jota TE-toimisto voi myöntää työnantajalle työttömän työnhakijan palkkauskustannuksiin. Oppisopimuskeskuksen mukaan vuonna 2016 palkkatukea sai 243 henkilöä (taulukko 2). Vuonna 2016 palkkatukea esitettiin 231 henkilölle. Määrä on laskenut edellisistä vuosista.

Taulukko 2 Palkkatuki oppisopimuskoulutuksessa⁴²

Palkkatuki/voimassa	2013	2014	2015	2016
Esitetty	322	336	302	231
Saa tukea (päätös tullut opsoon)	576	539	366	243
Virtauma	4306	4004	4011	3821

Työkokeilu ja palkkatukityö

Helsingin kaupunki tarjoaa työttömille helsinkiläisille mahdollisuuksia työllistyä kaupungin virastoihin palkkatuen avulla sekä kokeilla erilaisia työtehtäviä työkokeilussa. Helsingin kaupungin työkokeilu- ja palkkatukipaikat ovat nähtävillä Helsingin kaupun-

⁴¹ Strategiaohjelman 2013-2016 seurantaraportti.

⁴² Stadin ammattiopisto, oppisopimuskeskuksen tilastot.

ARVIOINTIMUISTIO 26.2.2018

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2017 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

gin työllisyyspalveluissa sekä TE-toimistossa. Kaupungin kohderyhmiin kuuluva helsinkiläinen työtön voi myös hakea työkokeilu- tai palkkatukipaikkaa suoraan Helsingin kaupungin virastosta tai liikelaitoksesta.⁴³

Työkokeilu on tarkoitettu ammatinvalinta- tai uravaihtoehtojen selvittämiseen tai työmarkkinoille paluun tukemiseen. Työkokeilussa työtön helsinkiläinen kokeilee työtehtäviä Helsingin kaupungin virastossa 1-6 kuukautta, 1-5 päivää/viikko tai 4-6 tuntia/päivä. Työkokeilun aikana työkokeiluun osallistuja voi ilmoittautua Helsingin kaupungin työllistetyille tarkoitettuihin koulutuksiin ja suorittaa esimerkiksi hygieniapassin. Helsingin kaupungin tavoitteena on, että jokainen virasto ja liikelaitos tarjoaa työkokeilumahdollisuuksia helsinkiläisille 1,5 prosentin suhteessa vakituiseen henkilöstöön. Työkokeilu voi jatkua palkkatukityöjaksolla, mikäli palkkatukityön kriteerit Helsingin kaupungilla täyttyvät.⁴⁴ Työkokeilupaikkojen määrä on vuonna 2017 lisääntynyt aiemmista vuosista.⁴⁵

Palkkatuella tuetussa työssä Helsingin kaupunki palkkaa työttömiä työnhakijoita töihin Helsingin kaupungin virastoihin TE-toimiston myöntämällä tuella. Palkkatuella tuettu työ on määräaikainen, pääsääntöisesti 8 kuukauden mittainen työsuhde ja siitä maksetaan työehtosopimuksen mukainen palkka. Myös palkkatukityön aikana työntekijä voi ilmoittautua Helsingin kaupungin työllistetyille tarkoitettuihin koulutuksiin. Palkkatukityön voi myös keskeyttää, mikäli työntekijä työllistyy palkkatuetun työn kestoa pidempään työsuhteeseen muulle työnantajalle tai mikäli hän löytää pitkäaikaisen koulutuksen. Palkkatuella palkattavan henkilön tulee täyttää TE-toimiston kriteerit palkkatuen myöntämiseen sekä Helsingin kaupungin kriteerit palkkatuella palkattaville. Helsingin kaupungin palkkatuettujen työpaikkojen kohderyhmät painottuvat nuoriin ja pitkään työttöminä olleisiin.⁴⁶

2.3. Oppisopimusten määrä jäi alle tavoitteen

Tavoite

Strategiaohjelmassa 2013–2016 tavoitteena oli lisätä ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen opiskelupaikkoja. Talousarviossa 2016 opetusvirastolle on asetettu strategiakauden tavoitteeksi koulutus- ja nuorisotakuun toteuttaminen. Koulutus- ja nuorisotakuun toteuttamisen tavoitteena on lisätä koulutuspaikkoja sekä nuorten ammatillisessa peruskoulutuksessa että aikuiskoulutuksessa mukaan lukien oppisopimuskoulutus, jotta alle 29 -vuotiaille ilman toisen asteen tutkintoa oleville nuorille aikuisille voidaan turvata koulutus tutkintoon tai tutkinnon osaan.⁴⁷ Talousarviossa 2017 on samanlainen tavoite lisätä koulutuspaikkoja.

Tehdyt toimenpiteet ja tavoitteen toteutuminen

⁴³ www.hel.fi, työkokeilu ja palkkatukityö.

⁴⁴ www.hel.fi, työkokeilu ja palkkatukityö.

⁴⁵ Vuoden 2015 arviointikertomuksessa esitettyjen suositusten vaikuttavuuden arviointi, 2017.

⁴⁶ www.hel.fi, työkokeilu ja palkkatukityö.

⁴⁷ Talousarvio 2016, Kvsto 2.12.2015.

ARVIOINTIMUISTIO 26.2.2018

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2017 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Opetusviraston toimintakertomuksen 2016 mukaan oppisopimuskoulutuksessa oli tilastointipäivänä (20.9.) yhteensä 2 296 opiskelijaa. Opiskelijoista 29 prosenttia oli perustutkintotavoitteisessa koulutuksessa, 37 prosenttia opiskeli ammattitutkintoa, 30 prosenttia erikoisammattitutkintoa ja 4 prosenttia suoritti yksittäisiä tutkinnon osia. Vuonna 2016 oppisopimuskoulutuksen opiskelijavirtauma oli 3 819 opiskelijaa ja laskentapäivien keskiarvo oli 2 365,50.⁴⁸ Opiskelijavirtaumalla tarkoitetaan kaikkia opiskelijoita, jotka ovat vuoden aikana oppilaitoksessa opiskelleet.

Taulukko 3 Oppisopimuskoulutuksen oppilasmäärät⁴⁹

Oppisopimuskoulutus, oppilaat	2013	2014	2015	2016	Muutos %
Tilastopäivien ka	2563	2587	2626	2365,5	-7,7
Läpivirtaumat	4306	4004	4011	3821	-11,3
Uudet sopimukset	1694	1859	1601	1873	10,6
Valmistuneet	1838	1209	1727	1443	-21,5
Purkautuneet sopimukset	322	372	342	289	-10,2
Purku ilman koeaikaa	201	258	258	206	2,5

Taulukosta 3 havaitaan, että strategiakautena oppisopimuskoulutuksen oppilasmäärät ja läpivirtaumat ovat vähentyneet ja erityisesti valmistuneiden määrä on supistunut. Uusien, solmittujen oppisopimusten määrä on kuitenkin kasvanut ja purkautuneiden sopimusten määrä vähentynyt.

Oppisopimusten määrä jäi vuoden 2016 tilinpäätöksen mukaan yli 400 oppisopimusta alle talousarviossa ennakoitun määrän. Opetusviraston toimintakertomuksen 2016 mukaan oppilasvuosina (kevään ja syksyn oppilasmäärien keskiarvot) katsottuna toisen asteen ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden määrä nousi 2,1 prosenttia ja oppisopimusopiskelijoiden laski 9,9 prosenttia.⁵⁰

Vuonna 2015 opintonsa päättäneistä peruskoulutukseen osallistuneista oppisopimusopiskelijoista näyttötutkinnon suoritti 84 prosenttia, ammattitutkinnon suorittaneista 79 prosenttia ja erikoisammattitutkinnon suorittaneista 76 prosenttia. Oppisopimuksia purkautui vuoden aikana kaikkiaan 7,4 prosenttia.⁵¹

Opetusviraston oppisopimuskoulutuksen tilastotietojen mukaan (taulukko 3) oppisopimusten määrä (tilastopäivien ka) vuonna 2016 laski edelliseen vuoteen verrattuna. Läpivirtauma vuonna 2016 oli 3 821, kun edellisenä vuonna se oli 4 011. Uusia oppisopimuksia kuitenkin syntyi 1 873, mikä oli eniten vuosien 2013–2016 aikana. Positiivista oli myös, että purkautuneita sopimuksia oli vuonna 2016 vähemmän kuin edellisinä vuosina 2013–2015.

Vuoden 2017 talousarviossa oppisopimuskoulutuksen määrällinen tavoite oli 2 650. Toteuma oli 2 293 eli tavoitetta ei saavutettu. Vuoden 2017 virtauma oli 3 785. Uusia

⁴⁸ Opetusviraston toimintakertomus 2016.

⁴⁹ Stadin ammattiopisto, oppisopimuskeskuksen tilastot.

⁵⁰ Opetusviraston toimintakertomus 2016.

⁵¹ Opetusviraston toimintakertomus 2016.

ARVIOINTIMUISTIO 26.2.2018

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2017 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

alkaneita sopimuksia oli 1 700 ja vuonna 2017 purkautuneita sopimuksia 279. Oppilasmäärät ja uudet sopimukset ovat vähentyneet vuonna 2017, mutta positiivista on, että purkautuneet sopimukset ovat edelleen olleet laskussa.⁵²

Tutkinnoittain tarkasteltaessa (taulukko 4) perustutkinto-opiskelijoita vuonna 2016 oli 1 042, mikä oli vähemmän kuin edellisinä vuosina 2013–2015. Ammattitutkinto-opiskelijoita oli 1 432, mikä puolestaan oli eniten strategiakauden aikana. Erikoisammattitutkinto-opiskelijoiden määrä hivenen kasvoi edellisestä vuodesta 2015 vuoteen 2016, ollen 1 198.

Taulukko 4 Oppisopimuskoulutus tutkinnoittain⁵³

Tutkinnoittain:	2013	2014	2015	2016
Perustutkintoja	1561	1493	1242	1042
Ammattitutkintoja	1173	1292	1368	1432
Erikoisammattitutkintoja	1338	1080	1185	1198
Ei tutkintotavoitteinen koulutus	234	139	216	149
Virtauma	4306	4004	4011	3821

Positiivista on, että etenkin perustutkintojen purut (taulukko 5) ovat vähentyneet strategiakauden 2013–2016 aikana. Ammattitutkintojen purut ovat vähentyneet edelliseen vuoteen 2015 verrattuna, mutta ei vuosiin 2013–2014 verrattuna. Erikoisammattitutkintojen purut ovat vaihdelleet vuosien 2013–2016 aikana.

Taulukko 5 Oppisopimuksen purut tutkinnoittain⁵⁴

Purut tutkinnoittain	2013	2014	2015	2016
Perustutkintoja	9,9 %	12,3 %	10,4 %	8,1 %
Ammattitutkintoja	6,0 %	7,7 %	9,5 %	8,5 %
Erikoisammattitutkintoja	6,5 %	8,0 %	6,2 %	6,4 %
Ei tutkintotavoitteinen koulutus	4,7 %	1,4 %	3,7 %	4,7 %

Oppisopimuskoulutusta annetaan eniten kaupan ja hallinnon alalla (taulukko 6). Tekniikan ja liikenteen alalla annettiin toiseksi eniten oppisopimuskoulutusta ja suosittuja ovat myös ravitsemus- ja talousala sekä sosiaali- ja terveys, kauneudenhoito ja liikunta-ala. Myös yrittäjien oppisopimukset ovat suosittuja ja niiden määrä on noussut joka vuosi strategiakaudella 2013–2016.

Taulukko 6 Oppisopimuskoulutus aloittain⁵⁵

⁵² Oppisopimusjohtaja, sähköpostivastaus 28.1.2018.

⁵³ Stadin ammattiopisto, oppisopimuskeskuksen tilastot.

⁵⁴ Stadin ammattiopisto, oppisopimuskeskuksen tilastot.

⁵⁵ Stadin ammattiopisto, oppisopimuskeskuksen tilastot.

ARVIOINTIMUISTIO 26.2.2018

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2017 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Aloittain	2013	2014	2015	2016
Kauppa ja hallinto	1 274	1 128	1 240	1 257
Tekniikka ja liikenne	747	675	696	725
Ravitsemis- ja talousala	969	901	757	595
Sosiaali- ja terveys, kauneudenhoito ja liikunta	698	632	593	491
Yrittäjät	237	268	370	428
Humanistinen ja kasvatusala	204	203	179	147
Kulttuuri	96	105	90	123
Luonnontieteiden ala	15	19	17	13
Luonnonvara-ala	66	73	69	42

Sukupuolijakauma oppisopimuskoulutuksessa on ollut joka vuosi 2013–2016 naisten eduksi (taulukko 7). Vuonna 2016 oppisopimuskoulutuksessa naisia oli 2 344 ja miehiä 1 477, joten naisopiskelijoita oli 867 enemmän. Samana ajankohtana naisten opintojen purut olivat 6,6 prosenttia ja miesten 9,2 prosenttia. Edellisinä vuosina naisten ja miesten purut ovat olleet enemmän samalla tasolla mutta vuonna 2013 naisten purut olivat enemmän kuin miesten.

Taulukko 7 Oppisopimuskoulutuksen sukupuolijakauma⁵⁶

Sukupuolijakauma	2013	2014	2015	2016
Miehiä	1507	1439	1480	1477
Naisia	2799	2565	2531	2344
Yhteensä	4306	4004	4011	3821
Miesten purut %-osuus	6,80 %	9,90 %	8,51 %	9,20 %
Naisten purut %-osuus	7,80 %	9,10 %	8,06 %	6,60 %

Tulosbudjetin oppilasmäärätavoitteet ja opiskelijamäärien lisäämismahdollisuudet

Oppisopimuskoulutuksen määrä opetusviraston tulosbudjetissa 2016 oli yhteensä 2 800 oppisopimusta. Toteuma oli 2 365,5 (tilastopäivien ka) eli eroa tavoitteeseen oli 434,5. Oppisopimusten määrä jäi näin ollen yli 400 oppisopimusta alle tulosbudjetissa ja talousarviossa ennakoidun määrän. Oppisopimuksen peruskoulutuksen tavoitteena tulosbudjetissa oli 1 150 peruskoulutuksen oppisopimusta, joiden määrää opetus- ja kulttuuriministeriö ei säätele.⁵⁷ Kuten edellä taulukossa 2 esitetään, toteutunut perustutkintojen määrä vuonna 2016 oli 1 042 eli eroa tavoitteeseen jäi 108.

Opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi vuoden 2016 oppisopimuksena järjestettävän ammatillisen lisäkoulutuksen oppisopimusten määräksi 1 568 paikkaa. Lisäksi Opetus- ja kulttuuriministeriö teki loppuvuodesta täydennyspäätöksen (OKM/40/221/2016, 9.11.2016) vuodelle 2016. Päätöksessä myönnettiin Helsingin kaupungille 45,5 paikkaa lisää. Yhteensä paikkoja oli käytössä 1 613,5. Toteuma oli 1 629 eli lisäkoulutuksen määrällinen tavoite täyttyi.⁵⁸ Vuonna 2017 lisäkoulutuksen

⁵⁶ Stadin ammattiopisto, oppisopimuskeskuksen tilastot.

⁵⁷ Opetusviraston vuoden 2016 tulosbudjetti.

⁵⁸ Vs. oppisopimusjohtaja, s-posti 10.1.2018.

ARVIOINTIMUISTIO 26.2.2018

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2017 (Julkl. 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

määräksi asetettiin 1 568. Lisäkoulutus toteutui vuonna 2017 suunnitellusti ollen 1 588 lisäkoulutuspaikkaa.⁵⁹

Oppisopimuskeskuksen mukaan vuonna 2016 lisättiin ammatillisen koulutuksen oppilaspaikkamääriä Helsingin opetustoimessa, mutta oppisopimusta se ei koske, koska opetus- ja kulttuuriministeriö ei säätele peruskoulutuksen oppisopimusten määriä. Sen sijaan oppisopimuksen lisäkoulutusta valtio ohjaa ja kunnat saavat toteuttaa sitä vain tietyn määrän vuosittain.

Oppisopimusjohtajan mukaan Helsingissä on koetettu vaikuttaa siihen, että määrää kasvatettaisiin, mutta opetus- ja kulttuuriministeriö ei ole lisännyt lisäkoulutuksen paikkoja.⁶⁰ Lisäkoulutuspaikat on jaettu olemassa olevan rahoituksen suhteessa koulutuksen järjestäjille. Paikkamäärä ei ole viime vuosina vastannut työelämän tarpeita ja loppuvuodesta oppisopimuskeskus on anonut lisää lisäkoulutuspaikkoja, joita on ollut mahdollista anoa sen takia, koska eräiltä koulutuksenjärjestäjiltä on jäänyt paikkoja täyttämättä.⁶¹

2.4. Nuorten alle 20 -vuotiaiden oppisopimuskoulutukseen on panostettu

Tavoite

Kaupungin talousarvion 2016 mukaan opetusviraston tulee kehittää nuorten alle 20 -vuotiaiden oppisopimuskoulutusta paremmin heille sopivaksi koulutusmuodoksi.⁶²

Tehdyt toimenpiteet ja tavoitteen toteutuminen

Alle 20 -vuotiaalle nuorille järjestetään oppisopimusinfoja. Perusinfoja on kerran kuussa. Ammatillisen valmentavan koulutuksen (Valman) kanssa niitä järjestetään myös tietyille kohderyhmille ainakin kerran kuukaudessa ja tilauksesta. Koulutustarkastajat tekevät tiedotustyötä oman työn ohella opetusvirastossa. Välillä tiedotuksessa on keskitytty vain tiettyyn tutkintoon tai yrittäjien oppisopimukseen. Yhteistyötä tehdään tiiviisti Valma -opintojen ja nivelvaiheen (kymppiluokka ja valmentavat opinnot) opintojen kanssa. Valmassa on menossa työpajakokeiluita, joiden kautta voidaan hakea oppilaita myös oppisopimuksen piiriin.⁶³

Yhteishaussa on jo kolmena peräkkäisenä vuotena nuoria vastaajia pyydetty laittamaan rasti kohtaan, jossa ilmoitetaan kiinnostus oppisopimusta kohtaan. Vuonna 2017 näitä kiinnostuksensa ilmaiseita nuoria oli 1 800. Oppisopimus koetaan varteenotettavana vaihtoehtona opiskella. Kiinnostuneille on lähetetty kirje oppisopimuksen Infotilaisuudesta. Tilaisuuksia on pidetty myös edellisinä vuosina, mutta oppisopimuskeskuksen mukaan aiempina vuosina tämä tehtiin hieman liian aikaisessa

⁵⁹ Vs. oppisopimusjohtaja, sähköpostivastaus 10.1.2018.

⁶⁰ Vs. oppisopimusjohtajan ja koulutustarkastajan haastattelu 28.6.2017.

⁶¹ Vs. oppisopimusjohtaja, sähköpostivastaus 10.1.2018.

⁶² Talousarvio 2016, Kvsto 2.12.2015.

⁶³ Vs. oppisopimusjohtajan ja koulutustarkastajan haastattelu 28.6.2017.

ARVIOINTIMUISTIO 26.2.2018

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2017 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

vaiheessa. Vuonna 2017 kutsukirje lähti kaikille ja info pidettiin vasta yhteishaun jälkeen.⁶⁴

Stadin oppisopimuskeskus on ollut mukana useissa hankkeissa, joissa on otettu huomioon nuoret opiskelijat ja kehitetty oppisopimuskoulutusta paremmin heille sopivaksi koulutusmuodoksi. Hankkeista on kerrottu alla.

OpsoTreeni -hanke

Vuosina 2014–2015 oppisopimuskoulutus toteutti OpsoTreeni -hanketta. Hankkeen tarkoituksena oli kehittää ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaavan ja valmistavan koulutuksen toteuttamistapoja. Ennakkojakso tarjosi peruskoulun päättäneille ilman tutkintoa oleville alle 25 -vuotiaille nuorille oppisopimukseen valmistavan jakson, joka ei ole työsopimusperustainen ja sen enimmäispituus on 20 ov puolen vuoden aikana. Stadin aikuisopiston tehtävänä oli luoda kumppaneiden kanssa yhteinen ohjausmalli ja rakentaa erilaisia malleja ennakkojaksolle.⁶⁵ Ennakkojaksoa on kuvattu tarkemmin luvussa 2.6.

Työpaikkaohjaajakoulutus TPO -hanke

Nuorten ohjaus työpaikalla on otettu oman hankkeen piiriin. Työpaikkaohjaajakoulutus (TPO) -hankkeen tarkoitus on ollut kehittää oppisopimuskoulutuksen työpaikkaohjaajien koulutusta. Opiskelijat ovat alle 25 -vuotiaita, joilla ei ole peruskoulun jälkeistä tutkintoa. Kehittämisessä painotetaan erityisesti nuorten ohjaamisen erityispiirteitä (ops-perustainen oppisopimus ja opiskelijapalvelut). Hankkeessa hyödynnetään verkkopohjaista koulutusta. Hanke on toteutettu vuosina 2013–2015. Helsingin kaupunki on hankkeen yhteistyökumppani ja osallistuu työpaikkaohjaajien koulutukseen.⁶⁶

Nuorisotakuuhankkeet

Helsinki on ollut mukana neljässä valtakunnallisessa nuorisotakuuhankkeessa: Opso-diili, joka jatkuu edelleen, Tutkinnolla töihin, Monikko ja Hop on. Työelämätreeni on toiminut näiden rinnalla viimeiset kolme vuotta. Oppisopimusten pohjaksi on laadittu ohjaussuunnitelmia ja alkukartoituslomakkeita. Ohjaamossa on toiminut myös alusta asti opetusviraston palkkaama opinto-ohjaaja ja erityisopettaja. Vuonna 2017 Stadin ammattiopistoon on palkattu oppisopimuksen erityisopettaja.⁶⁷

OpsoDiili -hankkeen tarkoituksena on kehittää nuorten oppisopimuskoulutuksen käytön lisäämiseksi oppisopimuskoulutusta koskevaa tietotusta, ohjausta ja neuvontaa. Lisäksi kehitetään menettelyjä, joilla saatetaan yhteen yritys ja oppisopimuksesta

⁶⁴ Vs. oppisopimusjohtajan ja koulutustarkastajan haastattelu 28.6.2017.

⁶⁵ Stadin aikuisopisto, oppisopimuskoulutus, hankkeet.

⁶⁶ Stadin aikuisopisto, oppisopimuskoulutus, hankkeet.

⁶⁷ Vs. oppisopimusjohtajan ja koulutustarkastajan haastattelu 28.6.2017.

ARVIOINTIMUISTIO 26.2.2018

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2017 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

kiinnostuneita opiskelijoita. Yrityksiä tulee tukea oppisopimusten sopimisen käytännön menettelyissä. Tarkoituksena on sovittaa yhteen alueen oppisopimuskoulutuksen tarjontaa ja järjestää infotilaisuuksia, koulutusta ja neuvontaa peruskoulujen, TE-toimistojen, työpajojen ja sosiaalitoimen henkilöstölle sekä opiskelijoille ja työnantajille. Hanke on alkanut vuonna 2015 ja se jatkuu edelleen. Helsingin kaupunki on koordinaattorina hankkeessa.⁶⁸

Tutkinnolla töihin -hankkeen tarkoituksena on kehittää tiivis yhteistyöverkosto oppisopimusopiskelijoiden, lukioiden sekä muiden sidosryhmien välille, jotta lukioiden ja oppilaitosmuotoisen ammatillisten koulutuksen keskeyttäneille opiskelijoille rakennetaan joustava polku siirtyä oppisopimuskoulutukseen. Sidosryhmiin kuuluu muun muassa etsivä nuorisotyö, TE-toimisto ja nuorten työpajat. Yhteistyöverkostolla luodaan tehokas tiedotus- ja markkinointikanava. Hanke linkitetään osaksi nuorten syrjäytymisen ehkäisemistä ja työllistämistä edistäviin hankkeisiin metropolialueella. Hankkeessa sitoutetaan lukiosta ja oppilaitosmuotoisesta ammatillisesta peruskoulutuksesta oppisopimuskoulutukseen siirtyneet henkilöt kokemusasiantuntijoiksi. Hankkeen toteutusaika oli vuosina 2015–2016. Helsingin kaupunki on kumppanina hankkeessa.⁶⁹

Monikko -hankkeen tarkoituksena on kehittää malleja usean työnantajan kanssa toteutettavalle oppisopimukselle. Tehtävä on löytää yhteinen ymmärrys toiminnan kohteesta ja varmistaa eri osapuolten ohjauksen yhteisen tavoitteen toteutuminen. Tavoitteena on parantaa työllistymistä ja vahvistaa opiskelijan henkilökohtaista työsuhteturvaa. Oppisopimuksen dokumentointia selkeytetään ja sähköisiä työvälineitä hyödynnetään. Kaikilla sopimusosapuolilla on käytettävissä ajantasaiset tiedot ja järjestelmällisesti koottu palaute, joka tukee opiskelijan osaamisen arviointia sekä toiminnan oppisopimuskehittämistä. Hanketta on toteutettu vuosina 2015-2016. Helsingin kaupunki on koordinaattorina hankkeessa.⁷⁰

Hop on -hankkeen tarkoituksena on kehittää oppisopimustyönantajisuuden vetovoimaisuutta. Projektissa palkataan oppisopimustoimistoihin työelämäkoordinaattoreita, jotka jalkautuvat ja kontaktoivat uusia ja vanhoja yrityksiä sekä tiedottavat yrityksiä oppisopimuskoulutuksesta. Tavoitteena on luoda metropolialueen oppisopimustoimijoille yhteiset käytännöt ja toimintamallit työelämäkoordinaattorien avulla. Projektissa tehdään yhteistyötä esimerkiksi TE-toimiston, yrittäjäjyhdistysten ja kuntien kanssa. Hanketta on toteutettu vuosina 2015–2016. Helsingin kaupunki on kumppanina hankkeessa.⁷¹

Nuoria koskevat tilastotiedot

Opetusviraston oppisopimuskoulutuksen tilastotietojen mukaan (taulukko 8) nuorten alle 25 -vuotiaiden opiskelijoiden määrä vuonna 2016 oli 561, mikä oli vähemmän

⁶⁸ Stadin aikuisopisto, oppisopimuskoulutus, hankkeet.

⁶⁹ Stadin aikuisopisto, oppisopimuskoulutus, hankkeet.

⁷⁰ Stadin aikuisopisto, oppisopimuskoulutus, hankkeet.

⁷¹ Stadin aikuisopisto, oppisopimuskoulutus, hankkeet.

ARVIOINTIMUISTIO 26.2.2018

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2017 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

kuin edellisinä vuosina 2013–2015. Positiivista kuitenkin oli etenkin se, että valmistuneiden määrä oli kasvanut ja purut olivat selvästi vähentyneet ajanjaksolla 2013–2016. Lukumäärät on esitetty alla olevassa taulukossa.

Taulukko 8 Nuoret alle 25 v. oppisopimusopiskelijat⁷²

NUORET alle 25-v.		2013	2014	2015	2016
Nuoret alle 25-v.		900	873	726	561
Alle 25 v. %-osuus kaikista		20,9 %	21,8 %	18,0 %	14,7 %
Valmistuneet		111	169	115	214
Perustutkinnot		591	593	473	365
Ammattitutkinto		195	189	171	139
Erikoisammattitutkinto		75	65	65	49
Ei-tutkintotavoitteinen		39	26	17	8
Naiset		553	533	453	346
Miehet		347	340	273	215
Purut		107	120	117	66

Perinteisesti oppisopimuskoulutus on mielletty aikuisten koulutusmuodoksi. Vuonna 2016 ikäluokassa 30–34 -vuotta oli eniten (15,3 prosenttia) ja ikäluokassa 25–29 -vuotta toiseksi eniten (15 prosenttia) oppisopimusopiskelijoita. Jopa ikäluokassa 55–59 -vuotta oli enemmän (6,7 prosenttia) oppisopimusopiskelijoita kuin ikäluokassa 15–19 -vuotta (1,7 prosenttia). Vanhempien ikäluokkien osuus on ollut kasvava. Alla oleva taulukko 9 kuvaa oppisopimusopiskelijoiden ikäjakaumaa.

Taulukko 9 Ikäjakauma oppisopimusoppilaat 2013–2016⁷³

Ikäjakauma	2013	2014	2015	2016
15-19	3,3 %	2,8 %	2,11 %	1,7 %
20-24	14 %	15,3 %	12,7 %	10 %
25-29	17,8 %	17,7 %	16,7 %	15 %
30-34	16,6 %	16,7 %	16 %	15,3 %
35-39	12,3 %	12,8 %	13,2 %	14,2 %
40-44	11 %	10,2 %	11,2 %	13 %
45-49	10,9 %	10,3 %	11 %	11,5 %
50-54	9,3 %	9,4 %	10,6 %	12 %
55-59	4,2 %	4,2 %	5,4 %	6,7 %
60-64	0,7 %	0,5 %	1,3 %	1,4 %
65+			0,2 %	0,2 %
muu			0,03 %	

Opetusviraston toimintakertomuksen 2016 mukaan, alle 30 -vuotiaita oppisopimusopiskelijoita oli 1 004 (26 prosenttia). Alle 20 -vuotiaita oppisopimusopiskelijoita oli 63. Suoraan peruskoulusta oppisopimusopiskeluun tulleita opiskelijoita oli 26.⁷⁴

⁷² Stadin ammattiopisto, oppisopimuskeskuksen tilastot.

⁷³ Stadin ammattiopisto, oppisopimuskeskuksen tilastot.

⁷⁴ Opetusviraston toimintakertomus 2016.

ARVIOINTIMUISTIO 26.2.2018

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2017 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS) laadittiin yhteensä 870 opiskelijalle (9,7 prosenttia). Oppisopimuskoulutuksessa HOJKS laadittiin 11 opiskelijalle.⁷⁵ Oppilaan, jolle on tehty erityisen tuen päätös, opetus annetaan hänelle laaditun henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman (HOJKS) mukaisesti. HOJKS:issa määritellään muun muassa opiskelun erityiset painoalueet, oppilaan edistymisen seuranta ja arviointi, oppilaan mahdollisuus osoittaa osaamisensa eri tavoin, arviointitavat ja ajankohdat, oppilaan itsearviointi sekä muut pedagogiset ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, opiskelustrategiat, työskentelytavat, kommunikointitavat, ja oppimateriaalit.⁷⁶

2.5. Oppisopimuksen ennakkojakso on toimiva

Tavoite

Opetusviraston vuoden 2016 tulosbudjetin⁷⁷ mukaan lautakuntatason yksi toiminnallinen tavoite on ”oppilaiden ja opiskelijoiden oppimispolut ovat eheitä ja joustavia. Edistetään kolmessa vuodessa valmistumista. Yksi mittari tämän tavoitteen toteuttamiseksi on ”Vähintään 65 % Valma-koulutuksen opiskelijoista siirtyy tutkintoon johtavaan koulutukseen Stadin ammattiopistoon”.⁷⁸

Arvioinnin kolmas osakysymys oli ”Onko nuorille alle 20 -vuotiaille kehitetty oppisopimuksen ennakkojakso ollut toimiva väylä hakeutua oppisopimuskoulutukseen”. Oppisopimuksen ennakkojakson toimivuuden kriteerinä oli, ovatko ennakkojaksot johtaneet varsinaiseen oppisopimuskoulutukseen tai muuhun tutkintoon johtavaan koulutukseen. Mukailten opetuslautakunnan tavoitemittareita tavoite täyttyy, jos 65 prosenttia oppisopimuksen ennakkojakson opiskelijoista on jatkanut varsinaiseen oppisopimuskoulutukseen tai muuhun tutkintoon johtavaan koulutukseen.

Tehdyt toimenpiteet ja tavoitteen toteutuminen

Oppisopimusjohtajan mukaan kaikille Valmalaisille tarjotaan mahdollisuus siirtyä oppisopimukseen ja ennakkojakson avulla valmentautua siihen. Kaikilla on yhdenvertainen mahdollisuus valmentautua ennakkojakson avulla, myös alle 20 -vuotiailla nuorilla. Oppisopimukseen on siirtynyt viime vuosina vuositasolla muutamia kymmeniä nuoria opiskelijoita. Työsuhteeseen sitoutuminen on ennakkojakson aikana osoittautunut hyvin haastavaksi nuorille alle 20 -vuotiaille. Joillekin sopivampi väylä koulutukseen on ollut oppilaitoksessa opiskelu, josta sitten on voinut myöhemmin siirtyä oppisopimukseen. Nuorten elämäntilanteiden haasteellisuus on huomattu ennakkojaksolla. On tärkeää, että oppilaitokselta löytyy riittävästi tukea työelämään siirtymisessä sekä nuorille että työnantajille. Lähes kaikki ennakkojaksolla olevat nuoret on saatu ohjattua heille sopiville poluille ammatillisessa koulutuksessa. Tyhjän päälle ei ole pudonnut kukaan.⁷⁹

⁷⁵ Opetusviraston toimintakertomus 2016.

⁷⁶ Opetushallitus, erityinen tuki, haettu 15.2.2018.

⁷⁷ Oltk 15.12.2015.

⁷⁸ Opetusviraston vuoden 2016 tulosbudjetti.

⁷⁹ Oppisopimusjohtaja, 4.2.2018.

ARVIOINTIMUISTIO 26.2.2018

Julkinen tarkastuslautakunnan annettu arviointikertomuksen vuodelta 2017 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Oppisopimuksen ennakkajakso on yksi monista väylistä nuorille siirtyä oppisopimukseen. Ennakkojakson aikana selkiytyvät nuorten omat ajatukset, toivealat ja opiskelumuodot. Lisäksi nuoret saavat kokemusta työnhakuun liittyvistä asioista ja harjaantuvat työelämätaitoja oikeassa työympäristössä työharjoittelun aikana. Näin varmistutaan oppisopimukseen siirtymisen edellytyksistä turvallisesti ohjaavan henkilöstön tukemana. Ohjaavat opettajat on erityisesti koulutettu tähän. Etenkin nuorten kannalta on tärkeää varmistua etukäteen edellä mainituista asioista, ja sen jälkeen muodostaa oma käsityksensä siitä, houkutteleeko oppisopimus häntä opiskelumuotona ja onko se hänelle sopiva tapa hankkia ammatti. Työharjoittelu antaa mahdollisuuden saada lisäymmärrystä yritysten arjesta, vastuista ja velvollisuuksista, sekä vaadittavista työelämätaidoista. Työharjoittelun aikana aidossa työympäristössä nuoret voivat tehdä näkyväksi oman halunsa ja asenteensa oppia sekä osallistua yrityksen toimintaan vastuullisena toimijana. Ennakkojakson jälkeen nuori on valmiimpi tekemään pitkäkestoisia sitoumuksia yhdessä työnantajan kanssa.⁸⁰

Ennakkajakso tukee myös työnantajaa päätöksessään rekrytoida nuori henkilö oppisopimukseen ja työsuhteeseen. Työnantaja saa oppisopimuksen ennakkojaksosta omaa rekrytointiaan varmistavaa tietoa ja kokemusta. Oppisopimusjohtajan mukaan väylän voidaan sanoa olevan toimiva nuorten ohjaamisessa heille sopivan ammatillisen polun löytämisessä ja sinne ohjautumisessa. Joillakin se on ollut työsuhteinen oppisopimus, joillakin oppilaitosmuotoinen opiskelu tai näiden kahden yhdistelmä.⁸¹

Oppisopimusjohtajan mukaan oppilaitoksen ohjaavan henkilökunnan sisäinen yhteistyö on kehittynyt ja tietoisuus oppisopimuksen tarjoamista mahdollisuuksista on lisääntynyt, opiskelijoiden yksilöllisiä vahvuuksia ja toiveita kartoitetaan entistä perusteellisemmin ja näin kyetään ohjaamaan opiskelijat sujuvammin heille sopiville poluille. Opettajien kykyä ohjata ennakkojaksolaisia oppisopimukseen on lisätty erilaisin koulutuksin. Valma-opettajien ja oppisopimuskeskuksen toimijoiden ohjausyhteistyö on myös lisääntynyt nivelvaiheessa, ja opiskelija saa jatkuvaa tukea myös siirtymävaiheessa. Opiskelijat ovat saaneet ennakkojaksolla runsaasti tietoa oppisopimukseen ja työsuhteeseen liittyvistä asioista omaa ratkaisuaan helpottamaan ja tukemaan esimerkiksi oppisopimusinfojen kautta. Opiskelijoiden päätökset perustuvat näin faktoihin eri opiskelumuodoista ja niiden edellytyksistä.⁸²

Oppisopimuksen ennakkojaksomallit ovat olleet vaikuttavia

Oppisopimuksen ennakkojaksomalleja on kehitetty vuosina 2014–2015. Ennakkojaksomalleja ovat olleet

- Oppisopimuskoulutuksen ennakkojakso ja
- OpsoTreeni -hanke.

Oppisopimuskoulutuksen ennakkojakso -hanketta on toteutettu ajalla 11/2014–12/2015. Hankkeen tarkoituksena oli kehittää ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaavan ja valmistavan koulutuksen toteutustapoja, jotta sitä voisi käyttää alle 25 -

⁸⁰ Oppisopimusjohtaja, 4.2.2018.

⁸¹ Oppisopimusjohtaja, 4.2.2018.

⁸² Oppisopimusjohtaja, 4.2.2018.

ARVIOINTIMUISTIO 26.2.2018

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2017 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

vuotiaille, vailla perusopetuksen oppimäärän suorittamisen jälkeistä tutkintoa oleville nuorille oppisopimuskoulutuksen valmistavana ennakkopakso, joka ei ole työsopimusperustainen ja sen enimmäispituus on 20 ov puolen vuoden aikana. Hankkeessa oli käytössä 15 opiskelupaikkaa. Tehtävänä oli luoda ohjauksen ja tuen suunnitelma.⁸³

Ennakkopaksohankkeen tärkeä vaikutus oli se, että oppisopimuskeskuksessa huomattiin, että tarvitaan erilaisia ennakkopaksoja. Ennakkopaksoja on järjestetty eri kumppaneiden kanssa yhdessä. Yritykset myös edellyttävät ennakkopaksoa, ts. tutustumista uuteen nuoreen työntekijään. Työsuhteeseen palkkaamiseen liittyy aina riski, ja ennakkopakson avulla työnantaja voi vähentää tätä riskiä. Oppisopimuskeskuksen kanssa yhteistyötä tehneet työnantajat ovat olleet halukkaampia rekrytoimaan oppisopimuksella, kun sitä on edeltänyt ennakkopakso. Nuorille on onnistuttu löytämään ennakkopakso, joka soveltuu hänelle.⁸⁴

Vuosina 2014–2015 treenijaksolla oli mukana 67 alle 30 -vuotiasta osallistujaa ja yhteensä heille solmittiin 13 oppisopimusta. Treenijakson aikana tarkastellaan oppisopimukseen liittyviä asioita ja selkiytetään nuorten toiveita, vahvuuksia, edellytyksiä ja valintoja. Lisäksi tarjotaan aito mahdollisuus kokeilla työn tekoa yrityksissä, jonne he itse hakeutuvat harjoittelemaan. Näiden kokemusten pohjalta on mahdollisuus päästä oppisopimukseen.⁸⁵

Ennakkopakso-hankkeen vaikutuksia ovat:

- Kaikille Valmalaisille tarjotaan mahdollisuus siirtyä oppisopimukseen ja valmistautua siihen.
- Opiskelijoiden runsas tuen tarve havaittiin ja kehitettiin oppimisen tuen eri muotoja. Lisäksi perustettiin tukitiimi, joka koordinoitusti tarjoaa tukipalveluja opiskelijoiden tarpeiden ohjaamana. Opinto-ohjaajien rooli oppisopimusopiskelijoiden ohjauksessa ja oppimisen edistäjänä tuli ennakkopaksoilla vahvasti esille.
- Havaittiin vertaistuen tärkeys ennakkopaksoilaisille. Vertaistukea järjestetään edelleen opiskelijoille ja nyt myös työpaikkaohjaajille. Vertaistuki on tärkeää myös oppisopimusopiskelijoille.
- Yksilöohjaus on siirtynyt työpaikoille. Ennakkopakson kokemusten vuoksi tukea on lähdetty tarjoamaan jalkautuvana tukena työpaikoille, niin opiskelijoille kuin työpaikkaohjaajille. Reformin myötä jalkautuminen työpaikoille on nousut yhä tärkeämmäksi, ja oppisopimuskeskuksessa siitä on nyt hyviä käytäntöjä olemassa.
- Hankkeiden aikana kehitettiin opiskelijan oppimisen ohjaussuunnitelma. Oppisopimuksen eri toimijoille on oma ohje/ohjaussuunnitelma (opiskelija, työpaikkaohjaaja, opettaja), jossa on selkeästi esitetty toimijoiden tehtävät, vastuut ja rooli. Näiden kautta opiskelija saa entistä yksilöllisempää ohjausta ja

⁸³ Stadin ammattiopisto, päättyneet hankkeet (27.2.2018).

⁸⁴ Oppisopimusjohtaja, 4.2.2018.

⁸⁵ Oppisopimusjohtaja, 4.2.2018.

ARVIOINTIMUISTIO 26.2.2018

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2017 (Julkl. 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

toimijat tietävät toistensa vastuut ja tehtävät. Nämä työvälitteet ovat käytössä edelleen.

- Opso-treenin pohjalta on myös kehitetty maahanmuuttajataustaisille oppisopimusopiskelijoille oma valmentava tukipalvelu oppisopimuksen alkuun ns. Opso –aloitus varmentamaan ja tukemaan oppisopimusopintojen alkua ja tavoitteellisuutta.
- Hyvien ohjauskäytäntöjen jakamiseksi ja käytännön ohjaustyön kehittämiseksi perustettiin Metropolialueen erityisopettajien oma ”Erkkaverkosto”. Tämän verkoston tavoitteina on jakaa ohjaukseen ja tukeen liittyviä kokemuksia ja hyviä käytänteitä sekä myös yhdenmukaistaa käytänteitä eri oppilaitosten välillä. Näin on mahdollista esittäytyä ja tarjota opiskelijoille ja työnantajille samankaltaisena tarjottavia tuki- ja ohjauspalveluita.⁸⁶

Oppisopimusjohtajan mukaan mittarin tavoite, että 65 prosenttia Valma-koulutuksen opiskelijoista siirtyy tutkintoon johtavaan koulutukseen Stadin ammattiopistoon, on toteutunut erittäin hyvin, koska Valmasta on siirtynyt noin 90 prosenttia opiskelijoista tutkintoon johtavaan koulutukseen.⁸⁷

2.6. Maahanmuuttajataustaisten oppisopimuskoulutusta on kehitetty

Tavoite

Helsingin strategiaohjelmassa 2013–2016 oli tavoitteena parantaa maahanmuuttajataustaisten helsinkiläisten työllistymisen mahdollisuuksia muun muassa suuntaamalla oppisopimuskoulutusta ja tuettua työllistämistä, jossa työn oppimiseen yhdistetään kielen oppimista.

Tehdyt toimenpiteet ja tavoitteen toteutuminen

Työelämä- ja oppisopimuspalvelujen mukaan vuosina 2013–2016 oppisopimuskoulutukseen on osallistunut 922 oppisopimusopiskelijaa, joiden äidinkieli on muu kuin suomi tai ruotsi. Työelämä- ja oppisopimuspalveluiden tilastoinnin mukaan maahanmuuttajaopiskelijoita on eniten ravintola-, puhtaus- ja kiinteistö- sekä sosiaali- ja terveysalalla. Kyseiset alat ovat hyvin työllistäviä aloja pääkaupunkiseudulla, mikä selittää osaltaan niiden suosiota.⁸⁸

Haastattelun mukaan maahanmuuttajataustaisten helsinkiläisten työllistymisen mahdollisuuksia on parannettu monen kehittämishankkeen avulla. Näistä mittavimpia ja merkittävimpiä ovat olleet Stadin osaamiskeskus, joka on toteutunut kaupunginhallituksen erillismäärärahalta ja Mahtava -hanke, joka on toteutunut opetus- ja kulttuuri-ministeriön rahoituksella.⁸⁹

⁸⁶ Oppisopimusjohtaja, 4.2.2018.

⁸⁷ Oppisopimusjohtaja, 4.2.2018.

⁸⁸ Stadin osaamiskeskus, projektipäällikkö, 4.1.2018.

⁸⁹ Stadin osaamiskeskus, projektipäällikkö, 4.1.2018.

ARVIOINTIMUISTIO 26.2.2018

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2017 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Stadin osaamiskeskus

Maahanmuuttajataustaisten henkilöiden työllistymisen parantamista varten on perustettu Stadin osaamiskeskus, jonka toiminta alkoi elokuussa 2016. Kaupunginhallitus myönsi vuoden 2016 talousarviossa kaupunginhallituksen käytettäväksi merkitystä 10 miljoonan euron määrärahasta turvapaikanhakijoiden kotoutumisen edellytysten ja maahanmuuttajien hyvän kotouttamisen varmistamiseksi sosiaali- ja terveystieteiden, varhaiskasvatusviraston, kaupunginkanslian, opetusviraston ja nuorisosiainkeskuksen käytettäväksi kotouttamispalvelut työryhmän ehtomuksen mukaisesti Osaamiskeskus-pilotin käynnistämiseen 7,5 miljoonaa euroa, josta opetusvirastolle 4,8 miljoonaa euroa, sosiaali- ja terveystieteiden virastolle 2,5 miljoonaa euroa ja kaupunginkanslialle 0,2 miljoonaa euroa.⁹⁰

Stadin osaamiskeskus yhdistää kuntoutuksen, koulutuksen ja työllistymisen palvelut helsinkiläisille aikuisille maahanmuuttajille. Osaamiskeskuksen moniammatillinen tiimi kartoittaa asiakkaan osaamisen ja rakentaa koulutus- ja työllistymissuunnitelman, tarjoaa kuntouttavaa toimintaa ennen koulutuksen tai työn alkamista, yhdistää kielellisen ja ammatillisen koulutuksen toiminnalliseksi kokonaisuudeksi sekä tarjoaa työvalmennusta ja kattavan yrityskumppaneiden verkoston. Osaamiskeskuksen koulutuksiin haetaan TE-toimiston ja sosiaalitoimiston kautta.⁹¹

Stadin osaamiskeskuksessa on kehitetty Ammatillisten pajojen malli, joka yhdistää ammatin ja kielen oppimisen. Pajoissa on opiskellut noin 400 opiskelijaa, joista 52 prosenttia on ohjautunut ammatilliseen tutkintotavoitteiseen koulutukseen, 20 prosenttia on ohjautunut työhön tai oppisopimukseen. Opiskelua ja oppisopimusta tuetaan jalkautuvalla S2⁹² -tuella.⁹³

Osaamiskeskuksen projektipäällikön mukaan oppisopimus sopii maahanmuuttajille yhtä hyvin kuin kantaväestölle. Merkittävää on, että olemassa oleva osaaminen tunnustetaan ja keskitytään tarvittavan osaamisen hankkimiseen. Tuki työpaikoilla tapahtuvaan oppimiseen on lisääntynyt ja auttanut oppisopimusten toteutumisessa. Monen maahanmuuttajan kotimaassa oppisopimus ei ole tunnettu opiskelumuoto. Ennakkojaksot ovat tämän vuoksi todella tärkeitä.⁹⁴

Osaamiskeskuksen projektipäällikön mukaan maahanmuuttajille suunnatun oppisopimuskoulutuksen kehittämisessä on tehty todella isoja harppauksia. Jalkautuva tuki, omakielisyys/monikielisyys opetuksessa, ennakkojaksot ja entistä parempi osaamisen tunnustaminen ovat tehneet oppisopimuksen mahdolliseksi monille eri kieli- ja kulttuuritaustaisille.⁹⁵

⁹⁰ Khs 21.3.2016 § 248.

⁹¹ Stadin ammattiopisto, esittely, osaamiskeskus www.hel.fi.

⁹² suomi toisena kielenä.

⁹³ Stadin osaamiskeskus, projektipäällikkö, 4.1.2018.

⁹⁴ Stadin osaamiskeskus, projektipäällikkö, 4.1.2018.

⁹⁵ Stadin osaamiskeskus, projektipäällikkö, 4.1.2018.

ARVIOINTIMUISTIO 26.2.2018

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2017 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Projektipäällikön mukaan yrityskumppanuuksien edelleen kehittäminen on tärkeää. Tutkinon osittain etenevä opiskelu on myös hyvä keino, jolla voidaan jakaa kokonaisuutta osiin. Helsingin kaupunki työnantajana kehittää edelleen omaa oppisopimuskoulutustaan entistä mahdollistavammaksi ja laajentaa sitä koskemaan eri toimialoja.⁹⁶

Haastattelun mukaan Osaamiskeskuksen toiminta on alkanut hyvin, jos toimintaa katsotaan oppisopimuskoulutuksen näkökulmasta. Oppisopimusjohtajan näkemyksen mukaan etenkin oppilaiden poluttamisessa oppilaitosopiskeluun ja oppisopimukseen on onnistuttu.⁹⁷

Työelämä- ja oppisopimuspalvelut

Työelämä- ja oppisopimuspalveluissa on toteutettu vuosina 2013–2016 oppisopimusta kohti valmentavia työelämätreenejä ja ennakkojaksoja eri kulttuureista tuleville maahanmuuttajille, jotka selkeästi tarvitsevat selkokielistä ohjausta ja tukea työllistymiseen Suomessa. Ennakkojakson aikana kartoitettiin osallistujien suomen kielen taso, perehdytettiin suomalaiseen työelämäkulttuuriin ja työlainsäädäntöön sekä tutustuttiin eri alojen ammatteihin ja työpaikkoihin. Työelämätreeneissä tavoitteena on poluttaa osallistujat työkokeiluun, jossa tutustutaan syvemmin ammattiin ja työhön. Samalla tapahtuu integroitumista suomalaiseen yhteiskuntaan ja työelämään. Työelämätreenin jatkoksi maahanmuuttajat jatkavat oppisopimuskoulutuksessa, jossa ammatillisiin opintoihin sisällytetään ammatillista S2-kielitukea ja muita oppimisvalmiuksia tukevia opintoja työpaikoille.⁹⁸

Lisäksi työelämä- ja oppisopimuspalvelut on järjestänyt työpaikkaohjaajakoulutusta, jossa on otettu huomioon erityisesti maahanmuuttajataustaisen opiskelijan ohjaukseen tarvittavaan osaamiseen. Työpaikkakouluttajien osaamista on kehitetty koulutuksella ja luomalla kehittämishankkeessa digitaalinen ohjaussivusto www.ohjaan.fi.⁹⁹

Stadin osaamiskeskuksen projektipäällikön mukaan omakielinen työvalmennus ja jalkautuva S2-tuki ovat olleet hyvänä tukena oppisopimuskoulutukseen ohjautuville. Ennen oppisopimuksen alkua on mahdollisuus osallistua ennakkojaksolle, jossa oppisopimuksen käytännöt selvitetään kaikille osapuolille.¹⁰⁰

Oppisopimuksen suuntaamista maahanmuuttajille on tehty yhteistyössä yritysälämän kanssa niin, että työkokeiluja ja oppisopimusta on käytetty rekrytointikanavana. Ainakin 80 asiakasta on työllistynyt oppisopimukseen tällä mallilla.¹⁰¹

⁹⁶ Stadin osaamiskeskus, projektipäällikkö, 4.1.2018.

⁹⁷ Vs. oppisopimusjohtajan ja koulutustarkastajan haastattelu 28.6.2017.

⁹⁸ Stadin osaamiskeskus, projektipäällikkö, 4.1.2018.

⁹⁹ Stadin osaamiskeskus, projektipäällikkö, 4.1.2018.

¹⁰⁰ Stadin osaamiskeskus, projektipäällikkö, 4.1.2018.

¹⁰¹ Stadin osaamiskeskus, projektipäällikkö, 4.1.2018.

ARVIOINTIMUISTIO 26.2.2018

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2017 (Julkl. 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Vuosina 2013–2016 yrittäjän oppisopimuksella on opiskellut yhteensä 45 maahanmuuttajaopiskelijaa ja yrittäjänä ammattitutkinnon tutkintotodistus on myönnetty 26 opiskelijalle. Yrittäjän oppisopimusten määrä on viime vuosina noussut johtuen todennäköisesti oppisopimuskoulutuksen mahdollisuuksista yrittäjille sekä yrittäjien yritystoiminnan tukimahdollisuuksista Suomessa.¹⁰²

Mahtava -hanke

Opetusviraston tulosbudjetin 2017¹⁰³ mukaan tulee lisätä x+y -oppisopimusmallin käyttöä. Tätä varten on toteutettu opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituksella vuoden mittaista Mahtava -hanketta, joka on tarkoitettu turvapaikanhakijoille.¹⁰⁴ Mahtava -hankkeen yhteistyökumppanit olivat Stadin aikuisopiston Työelämä- ja oppisopimuspalvelut, Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä Keuda, Vantaan ammattiopisto Varia sekä Itä-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä. Hanke oli opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama. Mahtava -hanketta toteutettiin vuonna 2017.¹⁰⁵

Mahtava -hanke toteutettiin yhteistyössä Stadin osaamiskeskuksen kanssa. Lisäksi yhteistyötä tehtiin opiskelijoiden, opettajien ja työnantajien kanssa. Hankkeen moniammatillisessa tiimissä oli mukana opetushenkilökuntaa, joka jalkautuu tarvittaessa työpaikoille. Mahtava -hankkeen tuloksena käynnistyi turvapaikanhakijoiden oppisopimusjaksoja, oppisopimukseen orientoivia pilottijaksoja, digitaalisia työvälineitä ja jalkautuvaa S2-tukea. Yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa kehitettiin tietopaketteja ja selkokieliä materiaaleja (kuvat, videot) sekä koulutettiin henkilöstöä¹⁰⁶

2.7. Kokoavat havainnot

Tässä luvussa vastataan arvioinnin osakysymyksiin. Oppisopimukselle asetetut kaupungin strategiaohjelman 2013–2016 ja talousarvion 2016 ja 2017 sekä opetustoimen tulosbudjetin 2017 tavoitteet ovat toteutuneet seuraavalla tavalla:

Taulukko 10 Arvioinnin kohteena olevien tavoitteiden toteutuminen

Strategiaohjelman tavoitteet ja toimenpiteet	Toteutuminen
1. Parannetaan maahanmuuttajataustaisten helsinkiläisten työllistymisen mahdollisuuksia muun muassa suuntaamalla oppisopimuskoulutusta.	Toteutunut.
2. Lisätään ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen opiskelupaikkoja (oppisopimuksen osalta).	Osittain toteutunut.
Talousarvion 2016 tavoitteet	Toteutuminen
3. Kehitetään nuorten alle 20-vuotiaiden oppisopimuskoulutusta paremmin heille sopivaksi koulutusmuodoksi.	Toteutunut.
Opetusviraston tulosbudjetin 2017	Toteutuminen

¹⁰² Stadin osaamiskeskus, projektipäällikkö, 4.1.2018.

¹⁰³ Oltk 13.12.2016.

¹⁰⁴ Vs. oppisopimusjohtajan ja koulutustarkastajan haastattelu 28.6.2017.

¹⁰⁵ Stadin aikuisopisto, oppisopimuskoulutus, päättyneet hankkeet.

¹⁰⁶ Stadin aikuisopisto, oppisopimuskoulutus, päättyneet hankkeet.

ARVIOINTIMUISTIO 26.2.2018

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2017 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

4. Koulutuksellisin keinoin toteutettava työllisyydenhoito siirtyy kaupunginkansliasta opetusvirastoon. Tuotetaan koulutuspalveluita, muun muassa oppisopimuskoulutusta, helsinkiläisille työttömille. Tavoitteena on auttaa oppisopimustyöpaikkojen löytämisessä sekä kohtaannuttaa opiskelijoita ja työnantajia.	Toteutunut.
5. Tavoitteena on yhteistyössä kaupunginkanslian kanssa poluttaa mm. työkokeilujen kautta oppisopimuskoulutukseen sekä kaupungille että yksityiselle sektorille.	Toteutunut.
6. Lisätään x+y -oppisopimusmallin käyttöä.	Toteutunut.

1. *Arvioinnin ensimmäinen osakysymys oli, onko oppisopimusten määrä toteutunut tavoitteiden mukaisesti?*

Oppisopimuskoulutuksen oppilasmäärät eivät toteutuneet talousarvion tavoitteiden mukaisesti. Vuonna 2016 oppisopimusten määrä jäi yli 400 oppisopimusta alle talousarviossa ennakoidun määrän. Vuonna 2017 oppisopimusten määrä jäi noin 360 alle talousarviossa ennakoidun määrän. Positiivista kuitenkin on, että purkautuneet sopimukset ovat olleet laskussa lähes joka vuosi ja edelleen vuonna 2017. Opetus- ja kulttuuriministeriö ei säätele peruskoulutusten oppisopimusten määriä vaan oppisopimuskeskus voi tehdä oppisopimuksen kaikkien halukkaiden kanssa.

Talousarviossa 2016 oppisopimuksena järjestettävän ammatillisen lisäkoulutuksen määrällinen tavoite toteutui. Oppisopimusten lisäkoulutuksen määrällinen tavoite toteutui myös vuonna 2017. Valtio ohjaa lisäkoulutusta ja kunnat saavat toteuttaa sitä vain tietyn määrän vuosittain. Lisäkoulutuksen määrän kasvattamiseen on viime vuosina koetettu vaikuttaa valtion suuntaan, mutta siinä ei ole vielä onnistuttu.

2. *Arvioinnin toinen osakysymys oli, onko nuorten alle 20 -vuotiaiden oppisopimuskoulutusta kehitetty heille paremmin sopivaksi koulutusmuodoksi?*

Alle 20 -vuotiaiden oppisopimuskoulutusta on kehitetty monen hankkeen avulla. Alle 20 -vuotiaille on kohdennettu omia tiedotustilaisuuksia ja oppisopimusinfoja tarvittaessa keskittyen tiettyyn tutkintoon tai yrittäjien oppisopimukseen. Infoja on lisätty ja niitä on pidetty säännöllisin väliajoin ja lisäksi tilauksesta. OpsoTreeni -hanke tarjosi nuorille valmistavan ennakkopakettien. Hankkeessa kehitettiin ohjaavan ja valmistavan koulutuksen toteuttamistapoja ammatilliseen peruskoulutukseen. Nuorten ohjaus työpaikalla on otettu oman hankkeen piiriin. TPO eli työpaikkaohjaajakoulutus -hankkeessa kehitettiin oppisopimuskoulutuksen työpaikkaohjaajien koulutusta. Erityisesti huomioon otettiin nuorten ohjaamisen erityispiirteitä. Nuorisotakuu -hankkeet eli OpsoDiili -hanke, Tutkinnolla töihin -hanke, Monikko -hanke ja Hop on -hanke on kohdistettu nuorille. Hankkeiden lisäksi Stadin ammattiopistoon on palkattu oppisopimuksen erityisopettaja.

Lisäksi oppisopimuskeskus on ollut mukana muissa hankkeissa, joissa oppisopimuskoulutusta on kehitetty. Hankkeissa nuorten näkökulma on osaltaan otettu huomioon. Hankkeita on toteutettu yhdessä muiden toimijoiden, kuten esimerkiksi kaupunkien,

ARVIOINTIMUISTIO 26.2.2018

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2017 (Julkl. 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

valtion, koulutusorganisaatioiden ja/tai koulutuskuntayhtymien kanssa. Hankkeissa on pyritty muun muassa kohtaannuttamaan opiskelija ja työnantajaorganisaatio, yrityksiä on tuettu oppisopimusten menettelyissä, sähköisiä työvälineitä on parannettu, yksilöllisiä opintopolkumalleja on rakennettu, hyviä käytäntöjä on jalkautettu, maahanmuuttajaopiskelijoiden opiskeluvalmiuksia on vahvistettu, moniammatillisia tiimejä on perustettu, yksilöllistä ohjausta on lisätty, usean työnantajan yhtäaikainen oppisopimusmalli on mahdollistettu ja yhteistyöverkostoja on rakennettu.

Nuorten alle 25 -vuotiaiden oppisopimusopiskelijoiden määrä on ollut laskussa strategiakauden aikana, mutta erityisen positiivista on ollut, että valmistuneita oli vuonna 2016 lähes kaksinkertainen määrä verrattuna vuoteen 2013. Myös oppisopimusten purut ovat vähentyneet strategiakaudella ja etenkin vuonna 2016 merkittävästi.

3. *Arvioinnin kolmas osakysymys oli, onko nuorille alle 20 -vuotiaille kehitetty oppisopimuksen ennakkojakso ollut toimiva väylä hakeutua oppisopimuskoulutukseen?*

Oppisopimuksen ennakkojakso on toimiva väylä tutkintoon johtavaan oppisopimuskoulutukseen, myös alle 20 -vuotiaiden kohdalla. Ennakkojaksot ovat olleet tarpeellisia, koska alle 20 -vuotiaiden työsuhteeseen sitoutuminen on koettu haasteelliseksi. Ennakkojaksojen aikana nuoret saavat paljon tietoa oppisopimuskoulutuksesta ja tukea työelämäänsä siirtymiseen. Jakson aikana työharjoittelu antaa lisäymmärrystä yritysten arjesta ja vaadittavista vastuista ja työtehtävistä. Nuorten opiskelijoiden ohjaaminen ja erilaisten ongelmien huomaaminen vaatii opettajilta paljon. Ohjaajat opettajat on erityisesti koulutettu tähän tehtävään. Ohjaajat tukevat ja auttavat myös työnantajaa oppisopimussuhteen onnistumisessa. Ennakkojakso tukee työnantajaa päätöksessä rekrytoida henkilö oppisopimustyösuhteeseen, koska jakson aikana työnantaja voi tutustua uuteen nuoreen työntekijään. Ennakkojaksot ovat paljastaneet vertaistuen tärkeyden sekä opiskelijalle että työpaikkaohjaajalle. Maahanmuuttajille on kehitetty oma tukipalvelu oppisopimuksen alkuun. Oppisopimusten ennakkojaksojen hyvien ohjauskäytäntöjen jakamiseksi perustettiin Metropolialueen oma erityisopettajien verkosto. Tavoitteena on ollut yhdenmukaistaa käytäntöjä eri oppilaitosten välillä ja jakaa kokemuksia.

4. *Onko parannettu maahanmuuttajataustaisten helsinkiläisten työllistymisen mahdollisuuksia suuntaamalla oppisopimuskoulutusta?*

Maahanmuuttajataustaisten helsinkiläisten työllistymisen mahdollisuuksia ja oppisopimuskoulutusta on kehitetty eri hankkeiden avulla ja etenkin perustamalla Stadin osaamiskeskus, joka aloitti toimintansa elokuussa 2016. Osaamiskeskuksessa opiskelija voi saada yhdestä paikasta kuntoutuksen, koulutuksen ja työllistymisen palveluita. Osaamiskeskuksessa toimii moniammatillinen tiimi, joka rakentaa asiakkaalle koulutus- ja työllistymissuunnitelman. Osaamiskeskus tarjoaa asiakkaan tarpeisiin sopivia palveluja, esimerkiksi S2 -tukea. Ammatillisten pajojen malli yhdistää ammatin ja kielen oppimisen. Ennakkojaksot ovat tärkeitä maahanmuuttajien kohdalla, koska heille oppisopimus ei aina ole ennestään tunnettu opiskelumuoto.

ARVIOINTIMUISTIO 26.2.2018

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2017 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Toinen merkittävä hanke, joka oli tarkoitettu maahanmuuttajille, on ollut Mahtava -hanke. Hankkeen tavoitteena on ollut kehittää malleja turvapaikan saaneiden työpäikällä tapahtuvan ammatillisen koulutuksen edistämiseksi. Hankkeessa vahvistettiin opiskelijan opiskeluvalmiuksia ja edellytyksiä suorittaa ammatillisen tutkinnon osia. Eräänä tavoitteena on ollut lisätä x+y -oppisopimusmallin käyttöä. Hanketta on toteutettu yhteistyössä Stadin osaamiskeskuksen kanssa. Yhteistyötä tehtiin opiskelijoiden, opettajien ja työnantajien kesken hyödyntäen myös digitaalisen S2 -tuen ja peilillisyyden mahdollisuuksia työssä oppimisen tehostamiseksi.

3. JOHTOPÄÄTÖKSET

Arvioinnin pääkysymyksenä oli, onko oppisopimuskoulutusta kehitetty kaupungin strategiaohjelmassa ja talousarviossa esitetyn mukaisesti. Pääkysymykseen voidaan vastata osittain kyllä, koska kaikki asetetut tavoitteet eivät ole toteutuneet, esimerkiksi oppisopimuskoulutuksen määrä ei ole lisääntynyt talousarvion tavoitteen mukaisesti.

Vuonna 2016 oppisopimusten määrä jäi yli 400 oppisopimusta alle talousarviossa ennakoitun määrän ja vuonna 2017 noin 360 alle talousarviossa ennakoitun tavoitteen. Ammatillisen lisäkoulutuksen oppisopimusten määrällinen tavoite puolestaan ylitettiin vuosina 2016 ja 2017. Oppisopimuskeskus on pyrkinyt lisäämään lisäkoulutuksen aloituspaikkoja, mutta siinä ei ole vielä onnistuttu.

Nuorten alle 20 -vuotiaiden oppisopimuskoulutusta on kehitetty monen hankkeen avulla paremmin nuorille sopivaksi koulutusmuodoksi. Oppisopimuskeskus on ollut mukana kuudessa hankkeessa, joissa toimenpiteitä on kohdennettu pelkästään nuoriin. Nämä hankkeet ovat OpsoTreeni -hanke, työpaikkaohjaajakoulutus TPO -hanke, OpsoDiili -hanke, Tutkinnolla töihin -hanke, Monikko -hanke ja Hop On -hanke. Lisäksi käynnissä on ollut useita muita oppisopimuskoulutusta koskevia yleisiä kehittämishankkeita, jotka ovat koskeneet myös nuoria opiskelijoita. Esimerkiksi Huippu -hankkeessa on kehitetty työpaikalla tapahtuvan oppimisen edistämistä ja monipuolistamista sekä oppilaitosmuotoisen- ja oppisopimuskoulutuksen joustavaa yhdistämistä.

Strategiakautta 2013–2016 tarkasteltaessa voidaan todeta, että tehdyt toimenpiteet ovat olleet siten vaikuttavia, että nuoria alle 25 -vuotiaita valmistui oppisopimuskoulutuksesta ennätysmäärä vuonna 2016. Positiivista on myös, että opintojen purut ovat olleet selvästi laskussa strategiakaudella. Jos tarkastellaan näitä tuloksia, niin voidaan sanoa, että nuorten alle 20 -vuotiaiden oppisopimuskoulutuksen kehittämisessä on onnistuttu.

Nuorille alle 20 -vuotiaille kehitetty oppisopimuksen ennakkajakso on ollut toimiva väylä hakeutua oppisopimuskoulutukseen. Ennakkojakson aikana opiskelijoiden yksilöllisiä vahvuuksia ja toiveita kartoitetaan entistä perusteellisemmin ja opiskelija pystytään paremmin ohjaamaan oikealla alalla. Jakson aikana nuorelle muodostuu realistinen kuva yrityksen arjesta, vastuista ja vaadittavista työelämätaidoista. Jakson aikana osapuolten on mahdollista tutustua toisiinsa ja oppisopimustyösuhteen solmiminen on helpompaa kun osapuolet jo tuntevat toisensa.

ARVIOINTIMUISTIO 26.2.2018

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2017 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Ennakojaksot ovat paljastaneet nuorten elämäntilanteiden haasteellisuuden. Oppisopimuksessa on tiedostettu tarve ohjaavien opettajien kouluttamiseksi huomaamaan opiskelijoiden yksilölliset tarpeet. Ennakojakson aikana saatu vertaistuki on koettu vaikuttavana sekä opiskelijoiden että ohjaavien opettajien keskuudessa. Maahanmuuttajataustaisille oppisopimusopiskelijoille on kehitetty oma valmentava tukipalvelu oppisopimuksen alkuun. Metropolialueella on kehitetty erityisopettajaverkosto oppisopimuksen ennakojaksojen hyvien käytäntöjen jakamiseksi ja eri oppilaitosten välisten käytäntöjen yhdenmukaistamiseksi.

Maahanmuuttajataustaisten helsinkiläisten työllistymisen mahdollisuuksia on parannettu eri keinoin suuntaamalla oppisopimuskoulutusta ja tuettua työllistymistä heille paremmin sopivaksi. Stadin osaamiskeskuksen perustaminen ja toiminnan käynnistäminen syksyllä 2016 on ollut näistä merkittävin. Toinen merkittävä keino oli Mahtava -hanke, jolla ohjattiin turvapaikan saaneita kohti oppisopimuskoulutusta.

Osaamiskeskuksessa kartoitetaan asiakkaan osaaminen ja rakennetaan koulutus- ja työllistymispolku. Maahanmuuttajille suunnatut oppisopimuksen ennakojaksot ovat olleet tarpeen, koska kaikissa maissa oppisopimus ei ole ennestään tunnettu opiskelumuoto. Tutkinnon jakaminen osiin on ollut hyvä keino, koska näin opiskelija saa suoritettua laajan kokonaisuuden vaiheittain.

Työelämätreeneiden avulla maahanmuuttajia on tuettu työllistymään ja polutettu työkeiluun. Maahanmuuttajille suunnattua oppisopimuskoulutusta on toteutettu yhdessä yrityselämän kanssa, käyttämällä työkokeilua ja oppisopimusta rekrytointikanavana.

4. TOIMENPIDE-ESITYS JA LISÄTIEDOT

Tarkastuslautakunnan 2. toimikunta hyväksyy muistion ja esittää, että aiheesta laaditaan arviointikertomuksen tekstiluonnos.

Arviointia koskevia lisätietoja antaa kaupunkitarkastaja Tarja Palomäki, puhelin 310 36479 ja Liisa Kähkönen, puhelin 310 36606.

Tarja Palomäki

Liisa Kähkönen

Jakelu

Tarkastuslautakunnan 2. toimikunta

ARVIOINTIMUISTIO 26.2.2018

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2017 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

LÄHTEET

Haastattelut ja arviointikäynnit

2. toimikunnan arviointikäynti kasvatuksen ja koulutuksen (Kasko) toimialalle 4.10.2017.

Oppisopimusjohtaja ja koulutustarkastaja, Stadin aikuisopisto, oppisopimuskoulutus, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala (Kasko), haastattelu 28.6.2017.

Sähköpostitiedustelut

Projektipäällikkö, Stadin osaamiskeskus, 4.1.2018.

Vs. oppisopimusjohtaja, oppisopimuskeskus, 10.1.2018, 15.1.2018, 28.1.2018 ja 4.2.2018.

Suunnittelupäällikkö, talous- ja suunnittelupalvelut, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala, 31.1.2018.

Muut lähteet:

Helsingin kaupunki, talousarvio 2016 ja taloussuunnitelma 2016-2018, Kvsto 2.12.2015.

Helsingin kaupunki, talousarvio 2017 ja taloussuunnitelma 2017-2019, Kvsto 30.11.2016.

Helsingin opetusviraston vuoden 2017 tulosbudjetti, Oltk 13.12.2016.

Kaupunginhallitus 21.3.2016, § 248. Menovaraus kaupunginhallituksen käytettäväksi turvapaikanhakijoiden kotoutumisen edellytysten ja maahanmuuttajien hyvä kotouttamisen varmistamiseksi.

Opetushallitus, opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmän raportit 2017.

Opetusviraston toimintakertomus 2016.

Stadin aikuisopisto, oppisopimuskoulutus, hankkeet 2017.

Strategiaohjelman 2013-2016 seuranta 2.-3.2.2017, toteuma.

Vuoden 2015 arviointikertomuksessa esitettyjen suositusten vaikuttavuuden arviointi (2. toimikunta). Tarkastuslautakunnan arvioitimuistio 7.3.2018.

ARVIOINTIMUISTIO 26.2.2018

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2017 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

LIITTEET

Liite 1 Arvioinnin toteuttamissuunnitelma

Arviointiaihe		
Oppisopimuskoulutukselle asetettujen tavoitteiden toteutuminen		
Suunnitelman laatija Tarja Palomäki		Pvm 23.5.2017
Arvioinnin ohjausryhmä 2. jaosto / toimikunta		
Aloittamisaika Kesäkuu 2017	Valmistumisaika Maaliskuu 2018	Vastaava valmistelija, muut valmistelijat Tarja Palomäki, Liisa Kähkönen
Arviointiaiheen tausta		
<p>Kaupungin strategiaohjelman 2013–2016 mukaan nuorten koulutusta ja työllisyyttä tulee lisätä. Toisen asteen tutkinto ehkäisee syrjäytymistä, lisää työllistymistä ja pidentää työuria. Strategiaohjelmassa on tavoitteena, että nuorisotyöttömyyttä vähennetään muun muassa tarjoamalla työllistymiseen johtavaa oppisopimuskoulutusta.</p> <p>Oppisopimuskoulutuksella voi opiskella ammatillisen tutkinnon tai tutkinnon osia. Tutkinnon voi suorittaa pääasiassa samoihin ammatillisiin perustutkintoihin, ammattitutkintoihin ja erikoisammattitutkintoihin kuin oppilaitosmuotoisessa koulutuksessa. Myös yrittäjillä on mahdollisuus kouluttautua oppisopimuksella. Oppisopimuskoulutuksessa pääosa opinnoista järjestetään käytännön työtehtävissä työpaikalla, jota täydennetään tietopuolisilla opinnoilla. Työnantaja maksaa opiskelijalle työ- ja virkaehtosopimuksen mukaisen palkan. Jos oppisopimuskoulutettava on työtön, työnantaja voi hakea palkkatukea TE-toimistosta.¹⁰⁷</p> <p>Kaupungin strategiaohjelman mukaan maahanmuuttajataustaisten helsinkiläisten työllistymisen mahdollisuuksia tulee parantaa muun muassa suuntaamalla oppisopimuskoulutusta ja tuettua työllistämistä. Talousarvion 2017 mukaan opetusviraston roolia työllisyydenhoidossa vahvistetaan siten, että opetusvirasto ottaa vastuun nykyisin kanslian koordinoimista työllistämistä edistävästä koulutuksesta ja palkkatuetusta oppisopimuskoulutuksesta. Opetusviraston tulosbudjetin 2017 mukaan tavoitteena on auttaa oppisopimustyöpaikkojen löytämisessä sekä kohtaannuttaa opiskelijoita ja työnantajia. Tavoitteena on yhteistyössä kaupunginkanslian kanssa poluttaa mm. työkokeilujen kautta oppisopimuskoulutukseen sekä kaupungille että yksityiselle sektorille. Koulutuksellisin keinoin toteutettavan työllisyydenhoidon talousarvio vuodelle 2017 on 1 862 000 euroa.</p> <p>Talousarvion 2016 mukaan nuorten alle 20-vuotiaiden oppisopimuskoulutusta tulee kehittää heille paremmin sopivaksi koulutusmuodoksi. Nuorille alle 20-vuotiaille kehitetty oppisopimuksen ennakkajakso avaa uuden väylän hakeutua oppisopimuskoulutukseen. Oppisopimuksen ennakkajakso valmentaa opiskelijaa opintoihin konkreettisen tekemisen kautta. Koulutuksen aikana tarjotaan yksilöllistä ohjausta työharjoitteluun ja oman alan valintaan. Varsinaiseen oppisopimuskoulutukseen voi siirtyä joustavasti heti, kun oppisopimuspaikka on löytynyt. Oppisopimustyöpaikan löytyminen on opiskelijan vastuulla ja sen löytäminen voi olla nuorelle hankalaa.</p>		

¹⁰⁷ TE-palvelut, oppisopimuskoulutus

ARVIOINTIMUISTIO 26.2.2018

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2017 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Talousarvion 2017 mukaan opetusvirasto lisää koulutuspaikkoja sekä nuorten ammatillisessa peruskoulutuksessa että aikuiskoulutuksessa mukaan lukien oppisopimuskoulutus, jotta alle 29-vuotiaille ilman toisen asteen tutkintoa oleville nuorille aikuisille voidaan turvata koulutus tutkintoon tai tutkinnon osaan. Pääkaupunkiseudulle on leimallista ilman tutkintoa olevien 20–29 -vuotiaiden nuorten suuri osuus, joita Helsingissä on yli 20 000 (opetusviraston tulosbudjetin 2017). Opetusviraston tulosbudjetin 2017 mukaan oppisopimuskoulutusta lisätään x+y -oppisopimusmallin¹⁰⁸ avulla. Näillä toimilla varmistetaan tutkintojen ja tutkinnon osien suorittaminen sekä valmistuneiden työllistyminen.

Oppisopimusten määrä jäi vuoden 2016 tilinpäätöksen mukaan yli 400 oppisopimusta alle talousarviossa ennakoidun määrän. Oppisopimuskoulutus olisi kaupungille kustannustehokas koulutusmuoto. Oppisopimuskoulutuksen keskimääräiset nettomenot euroa/oppilas vuonna 2015 olivat 4 166 euroa, kun ammatillisen koulutuksen vastaava luku oli 11 833 euroa.

Toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformi on yksi hallituksen kärkihankkeista osaamisen ja koulutuksen alalla (kärkihanke 2). Siinä koulutusta on tarkoitus uudistaa osaamisperusteiseksi ja asiakaslähtöiseksi lisäämällä muun muassa työpaikoilla tapahtumaa oppimista ja yksilöllisiä opintopolkuja. Kärkihankkeen yhtenä päätoimena on oppisopimuskoulutuksen kehittäminen ja siihen liittyvän työnantajan hallinnollisen ja taloudellisen taakan vähentäminen. Toimenpiteenä mainitaan myös, että lisätään oppisopimuskoulutuksen ja työpaikoilla tapahtuvan oppimisen houkuttelevuutta työnantajan, koulutuksen järjestäjän ja opiskelijan näkökulmasta.

Tuloksellisuusnäkökulmat

Taloudellisuusnäkökulma on yleisellä tasolla arvioinnissa mukana.

Arviointi koko kunnan toiminnan laajuudessa

Oppisopimuskoulutusta järjestetään yhteistyössä eri yritysten ja muiden organisaatioiden kanssa. Tietopuolista koulutusta annetaan sekä kaupungin omissa että muiden koulutuksen järjestäjien oppilaitoksissa.

Aiheeseen liittyvien suositusten jälkiseuranta

Vuonna 2012 arviointikertomuksessa suositeltiin muun muassa, että sivistys- ja henkilöstötoimesta vastaavan apulaiskaupunginjohtajan tulee linjata yhteistyössä henkilöstökeskuksen, nuorisoasiankeskuksen, opetusviraston ja oppisopimustoimiston kanssa keinot edistää oppisopimuksen käyttöä nuorten väylänä työelämään. Vuoden 2014 suositusten vaikuttavuuden arvioinnissa kävi ilmi, että suosituksen mukaisesti toimenpiteisiin ei ole vielä ryhdytty. Asiaa selvitetään tässä arvioinnissa.

Arviointikysymykset ja -aineisto

Arvioinnin pääkysymyksenä on, onko oppisopimuskoulutusta kehitetty kaupungin strategiaohjelmassa ja talousarviossa esitetyn mukaisesti.

Arvioinnin osakysymyksinä esitetään

1. Onko oppisopimusten määrä toteutunut tavoitteiden mukaisesti?
2. Onko nuorten alle 20-vuotiaiden oppisopimuskoulutusta kehitetty heille paremmin sopivaksi koulutusmuodoksi?

¹⁰⁸ X+Y –oppisopimusmalli tähtää opiskelija- ja tarvelähtöiseen koulutuksen toteutukseen.

ARVIOINTIMUISTIO 26.2.2018

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2017 (Julkl. 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

3. Onko nuorille alle 20-vuotiaille kehitetty oppisopimuksen ennakkajakso ollut toimiva väylä hakeutua oppisopimuskoulutukseen?
4. Onko maahanmuuttajataustaisten helsinkiläisten työllistymisen mahdollisuuksia parannettu suuntaamalla oppisopimuskoulutusta ja tuettua työllistämistä?

Arviointi toteutetaan tutustumalla aiheeseen liittyvään kirjalliseen materiaaliin, jota on runsaasti saatavilla ja haastatteleamalla Stadin ammattiopiston ja oppisopimuskeskuksen oppisopimuskoulutuksen asiantuntijoita. Haastattelujen lisäksi tehdään tarvittaessa tarkentavia kyselyjä.

Ensimmäisen osakysymyksen eli oppisopimuskoulutuspaikkojen määrän kehittymisen ja tavoitteen toteutumisen kriteerinä toimivat toteutuneet oppisopimusten määrät. Jos oppisopimusten määrä ei ole toteutunut tavoitteiden mukaisesti, selvitetään miksi ei ole toteutunut. Oppisopimusten määrää tarkastellaan strategiakauden 2013-2016 ajalta sekä vuodelta 2017, jos tiedot ovat saatavilla. Kysymys pitää sisällään myös laadullista tarkastelua, koska mitä enemmän oppisopimusten määrä kasvaa, sitä paremmin on laadullisesti onnistuttu nuorten tukemisessa ja sitä useamman nuoren työllistymisen mahdollisuus paranee. Toisen osakysymyksen osalta selvitetään, miten alle 20-vuotiaiden oppisopimuskoulutusta on kehitetty heille paremmin sopivaksi koulutusmuodoksi. Jos alle 20-vuotiaille on kehitetty erillisiä toimenpiteitä, kriteeri on toteutunut. Kolmannen osakysymyksen eli oppisopimuksen ennakkojakson toimivuuden kriteerinä on, ovatko ennakkojaksot johtaneet varsinaiseen oppisopimuskoulutukseen. Viimeisen osakysymyksen kriteerinä on, onko maahanmuuttajataustaisten helsinkiläisten tukemisessa ja oppisopimuskoulutuksen suuntaamisessa onnistuttu siten, että oppisopimusten määrä on kasvanut strategiakaudella. Toimenpiteiden sopivuuden ja toimivuuden sekä suuntaamisen onnistumisen tulkinnassa käytetään asiantuntijoiden näkemystä tilanteen kehittymisestä siltä osin, kun määrällistä tietoa ei ole saatavilla.

Rajukset

Arviointi rajataan mahdollisuuksien mukaan nuorten oppisopimuskoulutukseen edellä esitetyn mukaisesti.

Arviointi rajataan kaupungin toimintaan, valtion vastuulla olevat TE-palvelut ovat mukana vain välttämättömiltä osin.